

Makale Türü: Araştırma

DAĞITICI VE KOLEKTİF İKTİDAR PERSPEKTİFİNDEN AÇIK KAPI POLİTİKASI ANALİZİ*

¹Özgür ÜZELAKÇIL

Öz

Bu makale Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik açık kapı politikası kararına ve bu kararın sığınmacıların toplumsal uyumuna olan etkilerine odaklanmaktadır. Açık kapı kararının sığınmacıların uyumuna olan katkısı, Michael Mann'ın dağıtıcı ve kolektif iktidar kavramlarıyla analiz edilmiştir. Dolayısıyla, makale'nin savı, sığınmacılara yönelik politikalarda dağıtıcı ve kolektif iktidar gücün birleştiği ölçüde, açık kapı politikasının sığınmacıların uyumuna katkı sağlayabileceğidir. Bu çerçevede, dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasındaki ilişkinin varlığı, resmi yetkililerle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlara ve sığınmacılarla gerçekleştirilen anket verilerinin sonuçlarına dayandırılmıştır. Çalışmada, Kilis, Mersin ve İstanbul bölgelerinde yapılan anketlere dayalı analizlerde, yer ve cinsiyet değişkenleri açısından alt hipotezler sınanmıştır. Yer değişkeni açısından, toplumsal uyumu sağlayacak kolektif iktidar faktörüne ilişkin verilen cevap ortalamalarının anlamlı düzeyde farklı olduğunu görülmüşse de; açık kapı politikasıyla uygulanan dağıtıcı iktidar faktörüne ilişkin verilen cevaplarda anlamlı farklılık oluşmamıştır. Cinsiyet değişkeni açısından aynı bölgelerde alınan cevaplara bakıldığında her iki faktör açısından farklılık oluşmamıştır. Çalışmanın ana savına odaklanıldığında dağıtıcı iktidar kararı olan açık kapı politikasıyla, kolektif iktidar tarzının yansıması olan toplumsal uyum arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tahmin edilmiştir. Aynı zamanda elde edilen verilerden yola çıkarak, açık kapı politikası değişkeninin sığınmacıların uyumuna dair değişkeni yordayabildiği de ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Açık kapı politikası, İktidar, Dağıtıcı iktidar, Kolektif iktidar, Sığınmacı

Open Door Policy Analysis from the Perspective of Distributive and Collective Power

Abstract

This article focuses on Turkey's open door policy decision towards Syrian refugees and its effects on the social cohesion of refugees. The contribution of the open door decision to the integration of asylum seekers has been analyzed with Michael Mann's concepts of distributive and collective power. Therefore, the argument of the article is that the open door policy can contribute to the harmonization of asylum seekers to the extent that the distributive and collective power are combined in policies towards asylum seekers. In this context, the existence of a relationship between the open door policy decision as a distributive power indicator and social cohesion as a collective power indicator is based on semi-structured interviews with official authorities and the results of the survey data conducted with asylum seekers. In the study, sub-hypotheses were tested in terms of location and gender variables in the analyzes based on the questionnaires made in Kilis, Mersin and Istanbul regions. In terms of the location variable, although it was observed that the average of the answers given regarding the collective power factor that would ensure social harmony were significantly different; There was no significant difference in the answers given regarding the distributive power factor applied with the open door policy. Considering the answers received in the same regions in terms of gender variable, there was no difference in terms of both factors. Focusing on the main argument of study, it has been estimated that there is a positive relationship between the open door policy, which is a distributive power decision, and social cohesion, which is the reflection of the collective power style. At the same time, based on the available data, it can be stated that the variable of open door policy can predict the variable regarding the adaptation of asylum seekers.

Keywords: Open door policy, Power, Distribution power, Collective power, Asylum seeker

*Bu çalışma; yazarın, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda tamamladığı "Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Politikalar: Devlet Kapasitesi ve Meşruiyet Sorunu" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

¹Dr., ozguruzel0101@gmail.com.tr, ORCID iD: 0000-0003-1807-0413

Makale gönderim tarihi: 06.03.2022

Makale kabul tarihi: 11.04.2022

GİRİŞ

Türkiye tarihsel kökleri bakımından Cumhuriyet öncesi ve sonrası yoğun göçlerle karşılaşmış ve her zaman insani duruş sergilemiştir. Bunun en yegane örneğini Türkiye, 2011 Suriye iç savaşı sonrası gerçekleşen sığınmacı akımında, kozmopolitan (*cosmopolitan*) yaklaşımıyla, açık kapı politikası uygulayarak göstermiştir. Dolayısıyla dağıtıcı bir iktidar gücünün yansımaları olan açık kapı politikasına dair kararlar vatandaşlarla birlikte sığınmacıları da etkilemiştir. Böylece; fiili durumun sığınmacılar açısından nasıl algılandığı, iktidarın kullandığı kolektif iktidar gücüne bağlı olarak değişmiştir.

Çalışmamızda, Michael Mann'ın görüşleri ekseninde, Suriye savaşı sonrası, dağıtıcı bir iktidar özelliğiyle açık kapı politikası kararı ile kolektif bir iktidarın sağlayabileceği sığınmacıların uyumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi ve böylece sığınmacı sorununa katkıda bulunması amaçlanmıştır. Dolayısıyla, Suriyelilere yönelik açık kapı politikasının, sığınmacıların uyumunu sağlayabilme becerisinin etkinliğini ölçmek için, nitel bir araştırma yaklaşımında, Suriyelilere yönelik göç politikasına yön veren Göç İdaresi Başkanlığı, Türk Kızılay'ı ve Dışişleri Bakanlığı gibi kurumların uzman ve bürokratları ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca nicel bir araştırma yaklaşımıyla, Kilis, Mersin/Mezitli ve İstanbul/Fatih bölgelerinde yaşayan sığınmacılardan anketler yoluyla alınan veriler, SPSS 22 programıyla analiz edilmiştir.

Araştırmamızda ilk olarak, Mann'ın sınırlarını çizdiği “Dağıtıcı ve Kolektif İktidar” kavramları üzerinden inşa edilen kuramsal çerçeveye değinilmiştir. Ardından araştırmanın metodolojisi ve saha çalışmasına dair bilgiler verilmiştir. Çalışmaya Michael Mann'ın anlamlandırdığı şekilde “Dağıtıcı ve Kolektif İktidar” kavramları üzerinden “açık kapı politikası ve sığınmacıların uyum sorunu” tartışılmış ve akabinde sığınmacılara yönelik politik kararların hukuki ve fiili durumu resmi söylemler ve eylemlerle resmedilmiştir. Son olarak araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik boyutları aydınlatılarak, araştırma sonucunda elde edilen veriler çapraz tablolar, t- testi, anova, korelasyon ve regresyon analizleriyle yorumlanmıştır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE: “ALTYAPISAL İKTİDARIN PEKİŞTİRİCİLERİ OLARAK DAĞITICI VE KOLEKTİF İKTİDAR AĞI”

İktidar, Foucault gibi düşünürlerce, toplumsal ilişki içinde, kurumsal ve söylemsel etki alanı yaratabilen güç olarak zikredilse de (Jessop, 2008: 296) Foucault iktidarı alt ve üst iktidar olarak ayırmıştır. Ona göre; bedeni, cinsiyeti, aileyi, bilgiyi ve teknolojiyi elinde tutan alt güç odakları olabileceği gibi bunların da üstünde ordusu, polisi veya ceza verebilen mercileriyle alt iktidarı yönlendirebilen devleti de “meta- iktidar” olarak tanımlamıştır (Foucault, 2014: 72). Burada önemli olan, iktidarı bir kurum, yapı veya mülk öğeleriyle sınırlandırmamaktır. Çünkü iktidar, kararlarıyla sadece eylemleri sınırlandırmamakta; aynı zamanda davranışları da şekillendirmektedir (Vergin, 2016: 147). Sonuçta iktidar; ekonomik anlamda emekçileri yönlendirebilen; ideolojik olarak, kişileri etkileyebilen ve siyasi boyutta da fiziksel şiddeti kullanabilen güçtür (Poggi, 2014: 5). Bu görünür

olma durumu devlet mekanizmasıyla olacaktır. Devlet; bireyler, aileler, şirketler ve gönüllü kuruluşları içeren dev bir sosyal ilişkiler ağı olup; sınırlarını kendi çıkardığı yasalara göre yöneten, jeopolitik ve askeri gücü birlikte kullanarak, yayılmacı bir tutum sergileyebilendir (Mann, 2002: 25). En nihayetinde devlet, kamusal hizmetleri sağlayan etkin bir güç olarak, en tepede altyapısal güce sahip siyasi birliktir (Mann, 2012b: 64). Mann, iktidarın ellerindeki denetim araçlarıyla tabanı kontrol ederken aslında bir tür dağıtımçı iktidar rolüne girdiğini ve bu kararlardan olumlu geri dönüş olması için aynı zamanda kolektif iktidar gücünü de önemseydiğini vurgulamıştır (Jacoby, 2004: 409). Yani dağıtımçı ve kolektif iktidara sahip olanlar bu güçlerini aynı potada kullanıp, kamusal rızayı sağlamalı (Mann, 2012a: 18) ve yeni toplumsal grupların kabulüyle toplumsal tabakalaşma gerçekleşmelidir (Brenner, 2006: 205). Mann'a göre toplumsal yapının ideolojik, ekonomik, askeri ve siyasi boyutlarının etkinliği için kolektif güç (*collective power*) ve dağıtımçı güç (*distributive power*) unsurlarının etkin işbirliğine ihtiyaç vardır (Brenner, 2006: 192). Çünkü insanlar amaçları için iş birliğe ve bunların düzenlenmesi için de dağıtımçı güce ihtiyaç duymaktadır (Brenner, 2006: 192; Bryant, 2006: 79). Bunları yaparken de Mann, örgütlenme, denetim, lojistik ve iletişim gibi araçları zaruri görmüş ve bunları etkin kullanabilmenin yollarını araştırmıştır (Mann, 2012a: 13). Zira kişiler çıkarları uğruna diğer insanlarla işbirliği veya çatışma halinde olsa da bu eylemlere verilen tepkiler iktidarın tutumunu gösterecektir (Mann, 2012c: 15). İnsanlar üzerinde hakimiyet kurabilen bu tutum bazen savaş, baskı veya denetimlerle dağıtımçı iktidarı gerçekleştirecektir (Mann, 2012c: 15; Jacoby, 2004: 409). Fakat böyle bir güç karşısında toplumsal fayda sağlanamayacaktır (Mann, 2012a: 17; Mann, 2012c: 15). Bazen de iktidarlar amaçları için kolektif yönetim tarzı sergileyebilecektir (Jacoby, 2004: 409). Acemoğlu ve Robinson da böyle bir iktidar şekliyle, toplumun özgür kılınabileceğini ve toplumsal çıkarın öncelenebileceğini söylerken, aslında devlet kapasitesinin etkinliğine yapacağı katkıyı vurgulamıştır (Acemoğlu ve Robinson, 2020: 16). Fakat bazı dağıtımçı ve kolektif iktidar sahipleri, kitlelerin ve tabakalaşmış grupların itaat göstereceği bir örgütsel yapı kurma niyeti taşıyabilmekte (Mann, 2012a: 18) ve böylece başkalarının maddi imkânları ile yaşamsal ihtiyaçları üzerinde söz sahibi olabilmektedirler. Ayrıca toplumsal katmanlaşmayla gücün yeniden dağıtımını gerçekleştirebilmektedir (Brenner, 2006: 205). Bu süreç kolektif güçle oluşan ve dağıtımçı gücün etkin işleyebilmesi için beliren toplumsal katmanlaşmaya işaret etmektedir. Bu oluşumu Mann da Marx gibi toplumsal iş birlikle açıklamış (Mann, 2006: 365) ancak gerçekleşen sınıfsal durumun sebebini, sadece ekonomik nedenlere dayalı üretim ve mülkiyet ilişkisine dayandırmamıştır.

Mann, siyaset ve sosyal yapıyı bir bütün olarak ele almış ve toplumdaki güç ilişkilerini kontrol edenin aynı zamanda siyasal gücü de elinde bulunduracağını söylemiştir (Hawkins, 2014: 302). Önemli olan, devletin kendi eylemlerini sınırlandırabilmesi ve bu eylemleri meşrulaştıran sivil toplum gruplarına nüfuz etmesidir. Tam da bu sebeple, Mann'ın toplumsal tabana nüfuz etmesini sağlayacak olan altyapısal iktidar kavramı ortaya çıkacaktır (Seabrooke, 2002: 11). Bu anlamda; Mann, devletin sahip olabileceği gücün despotik türünü değil; dağıtımçı ve kolektif yönlerini içeren altyapısal görünümünü kapasite artırıcı bir unsur olarak tanımlamıştır.

Mann, açıkçası devleti toplumdaki güç odaklarını elinde tutan ve bu yönüyle diğer toplumsal sınıf ve güç yapılarından farklılaşan bir olgu olarak görmüştür (Moran, 1998: 160). Thomas Hobbes'un da işaret ettiği gibi aslında gerçekleşen tüm norm, kanun ve bunlara ilişkin yorumların da egemene dair olduğu (Schmitt, 2005: 72) ve vatandaşların kamu politikalarına dair düşünceleri olsa da savaş hali, göç veya çevre sorunlarıyla karşılaştığında (Usami, 2012: 432) son sözün iktidarda olacağı vurgulanır. Hal böyleyken, bir politikanın adalet ve yarar ilkelerini zedelediğine vatandaşların karar verdiği düşünülse de kimin vatandaş olabileceği yine iktidar tarafından belirlenecektir (Pierson, 2015: 266). Dolayısıyla, vatandaş olmayanların haklarının tartışıldığı göç politikası gibi konuların kabulü sorgulanabilecektir. Bu açıdan, göç politikaları bir yandan uluslararası alanda insan hakları sorununa eklenilebilirken; diğer yandan ulusal refaha etkileri açısından da eleştirilebilecektir.

Tam da anlatılan nedenlerle, devletler toplumsal tabanla çatışabilmektedir (Kelly, 2014: 11). Burada önemli olan kurallara uyumun ve toplumsal kabulün sağlanabilmesidir (Morris, 2005: 317). İşte bu uyumun sağlanması için devletin toplumla işbirliği içinde, açık bir yönetim tarzı sergilemesi gerekecek, aksi halde baskıcı bir yönetim tarzına sahip otoriter devlet anlayışı oluşacaktır (Back ve Hadenius, 2008: 2). Böylece kimsenin dışlanmadığı bir kamu hizmeti ve bedavacılık probleminin olmadığı kamusal alan, tarafsız kurallar ve düzenlemelerle yaşayacaktır (Lee ve Zhang, 2017: 218). Bu çerçevede, özellikle ulusal ve uluslararası kamuoyu ölçeğinde gündeme oturan marjinal gruplar ile sosyal sınıfların politik arenadaki artan hak talepleri karşısında (Beetham, 1995: 7) bu çalışmanın göç politikalarına odaklanması ve bununla sınırlandırılması, çalışmanın güncelliğini de etkileyecektir.

Örneğin; Beetham, 2015-2016 AB sığınmacı krizinde, 1985 tarihli Schengen gibi politikaların liberalizmin aşırılaşmasına ve kabul edilebilirliğinin sorgulanmasına olan etkisine bakmıştır (Nedergaard, 2019: 82-83). Mann, konuya devlet kapasitesi kavramıyla eğilmiş ve modern devletlerde eğer demokrasi bilinci kurumsallaşmamış ise, etnik temizlik gibi krizlerle karşılaşabileceklerini söylemiştir (Mann, 2012d: 584; Laitin, 2006: 330). Bu süreci “Demokrasinin Karanlık Yüzü” şeklinde resmederken de “halk” kelimesine, demokrasiyle kullanılan *demos* olan “halk” anlamında ya da etnik bir grubun kullandığı *ethnos* olan “halk” manasıyla bakmıştır. Çünkü devletler, demokrasiyle kendi ethnoslarını oluşturmak istese de “halk” kelimesi bir dışlama aracı olarak da kullanılabilir (Mann, 2012d: 5). Son tahlilde önemli olan, yönetim çatısı altında iletişim ağlarına sahip ve devlet ile sosyal aktörleri kaynaştıran, hesap verebilen bir yönetim şeklidir (Robinson, 2008: 568). Bir diğer ifadeyle insan haklarına dayalı olarak, evrensel antlaşmalara uyabilen devletlerin kapasiteleri anlamlı olabilecektir (Cole, 2015: 406). Ancak bu durum, seçkinlerin hesap verebilirliğinin öne çıkarılmasıyla ilintilidir. Böylece; devlet, toplum ve elitlerin işbirliğiyle siyasal kapasite etkin olabilecektir (Acemoğlu ve Robinson, 2020: 15). Bu itibarla, Mann'ın küresel konular olarak tanımladığı savaş hali, etnik kriz, rejim değişikliği, göç ve ırkçı hareketlerinin yönetilmesi süreçleri siyasal anlamda kapasite değerlendirilmesine eklenilebilecektir (Thies, 2015: 168). Bu sebeple çalışmada, Türkiye Devleti'nin sığınmacılara yönelik açık kapı politikasına ilişkin siyasi kararın sığınmacılar üzerinden

değerlendirilmesi haklı bir nedene dayandırılabilir ve fiili olarak açık kapı politikasının (dağıtıcı iktidar kararı) sığınmacıların toplumsal uyumuna dair etkilerine (kolektif iktidar çıktısı) bakılabilecektir.

2.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİNE VE SAHA ÇALIŞMASINA DAİR BİLGİLER

Mann'ın dağıtıcı ile kolektif iktidar kavramlarından hareketle, Suriyelilere yönelik politik karar ve eylemlerin toplumsal uyuma etkisinin araştırıldığı çalışmada, önce nitel bir araştırma yaklaşımıyla, Kızılay Başkanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı, Göç Politikaları Dairesi ve Dışişleri Bakanlığı İltica Dairesi Başkanlığında görevli uzman ve bürokratlarla yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Sonrasında alınan kararların sığınmacılara olan etkisine dair veriler, nicel bir araştırma yaklaşımı çerçevesinde, anket yöntemiyle toplanmıştır. Saha çalışmalarında, Mann'ın kuramından hareketle sığınmacıların açık kapı politikasına verdiği tepkiyi ölçecek sorularla, dağıtıcı iktidar rolü üzerinden, Suriyelilere yönelik açık kapı politikası kararının, kolektif iktidar gücü üzerinden sığınmacıların toplumsal uyumuna yönelik etkileri, aşağıdaki ana hipotezler aracılığıyla sınanmıştır. Buna göre;

Ho: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H1: Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Ana hipotezin kabul edilmesiyle; Suriyeli sığınmacı politikasına dair alınan açık kapı politikası kararı kolektif bir yönetim tarzında alınmış ve beraberinde toplumsal uyuma katkı sağlayabilmiştir, şeklinde bir tahminde bulunulabilecektir. Çalışmaya yönelik sonuçlar, Kilis, İstanbul/Fatih ve Mersin/Mezitli de yapılan saha çalışması verilerinden elde edilmiştir. Ana hipotezlere ek olarak oturma yeri ve cinsiyet ilişkisi temelinde de alt hipotezler kurulmuştur. Bu açıdan, anket çalışmasında yer alan katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgiler verilmiş, ardından özellikle yaşadıkları yer açısından çalışmamızda SPSS 22 programıyla sorulara verilen yanıtlar, çapraz tablolar ve varyans (anova) analizi yardımıyla değerlendirilmiştir. Ardından ana hipotezlerin bileşimi olan bağımlı ve bağımsız değişkenler korelasyon ve regresyon analizleriyle test edilmiştir. Sonuçta, açık kapı politikası kararı ile sığınmacıların toplumsal uyumunun birbiriyle olan ilişkisinin yönü ve birbirlerine olan etkileri değerlendirilmiştir.

Araştırma evreninin büyüklüğü göz önüne alındığında, araştırmanın ana kümesini Türkiye'nin tamamı yerine; araştırma evrenini doğru temsil etmesi beklenen, İstanbul/Fatih, Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezinde yaşayan, Suriyeli sığınmacılar oluşturmuştur. Seçilen evren içinden çalışma grubu büyüklüğü, her ilin ana kümesi ve çalışma grubu sayılarıyla orantılanmıştır. Ancak, bu bölgelerde yaşayanlara ait hazır bir listenin sağlanamaması nedeniyle, araştırma evreni olasılığa dayalı olmayan örneklem yöntemiyle oluşturulmuştur.²

²0.05 örneklem hatası baz alınarak, her üç çalışma gruplarımızda yer alan toplam katılımcı sayısı içinden, 390 katılımcının örneklem büyüklüğünü temsil edeceği literatürde ön görülmektedir.

Neuman'ın belirttiği gibi, tesadüfi olmayan bir yöntemle oluşturulan örneklemden genellemeler yapılmamalı ve seçilen bireylerin oluşturduğu gruba "Araştırma/Çalışma Grubu" denilmelidir (Neuman, 2014: 250). Zira hipotezlerin değerlendirilmesinde genelleme yapmak yerine makul yorumlar yapılmıştır. Bunun yanında, tesadüfi olmayan bir örneklem yöntemi içinden çalışmada öncelikle yaşanan yer açısından sınırlandırılan bir çalışma alanında hem yer hem de cinsiyete dayalı bir "Kota Örnekleme" modeli uygulanmıştır. Sonra kişilerin seçiminde gönüllüğe bağlı olarak "Uygun Örnekleme" modeli uygulanmıştır. Örneğin; Fatih ilçesinde yer alan Halk Eğitim Merkezi'nde Türkçe eğitim alan her yaş ve cinsiyetten oluşan Suriyeli sığınmacıların oluşturduğu sınıflarda anket yapılmıştır. Mersin ili Mezitli ilçesinde ise Suriyeli sığınmacılar içinden daha çok ticaret ile uğraşanlar ankete katılmışlardır. Kilis il merkezinde ise; Suriyeli sığınmacılar, daha çok ev ve işyerleri olarak ortak kullanılan mekanlarda ankete katılmışlardır. Dolayısıyla; ana kütlemizi oluşturacak her üç il kendi içinde homojenlik gösterecek şekilde, sosyo-ekonomik yapılarının farklılığı esas alınarak, seçilmiştir.

Türkiye, AB'ye uyum sürecinde Devlet Planlama Teşkilatı ile Türkiye İstatistik Kurumu'nun ortak çalışması ve 28.08.2002 tarih ve 4720'nolu Bakanlar Kurulu kararı çerçevesinde, İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırılması (İBBS) kapsamında üç düzeye dayandırılmıştır. İBBS illeri coğrafya, nüfus, bölgesel kalkınma, temel istatistikî göstergeler ve sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması yönünden gruplandırmaktadır. Bu özelliklerle, Türkiye 7 coğrafi bölge ayrımına ek olarak, Düzey 1, Düzey 2 ve Düzey 3 bölgeleri ile bu bölgelerin altında da 12 Bölge ve 26 alt bölge ile 81 il şeklinde bir üçlü yapılanma içinde tasnif edilmiştir. Oluşturulan bölge birimleri sınıflandırılmasına göre; İstanbul/Fatih bölgesi yoğun göç alması, farklı demografik özellikleri içermesi, Mersin/Mezitli bölgesi liman ticareti ve turizm gibi niteliğe sahip olması, Kilis il merkezi ise doğrudan sınır bölgesi olması ve tarım ile hayvancılığa dayalı olması bakımından ayrılmıştır. Bu farklılıklarla, İstanbul/Fatih bölgesi 1. Derece gelişmiş, Mersin/Mezitli bölgesi 2. Derece gelişmiş ve Kilis il merkezi 6. Derece gelişmiş yer olarak tespit edilmiştir. Bu verilerle, çalışmanın neden İstanbul/Fatih, Mersin/Mezitli ve Kilis il merkezinde yapıldığı da aydınlatılmıştır.

3. AÇIK KAPI POLİTİKASININ HUKUKİ VE FİİLİ DURUMU

Mart 2011 tarihinde başlayan Suriye iç savaşı, Türkiye, Ürdün, Mısır ve Lübnan'a kitlesel göçlere neden olmuştur. Türkiye ise açık kapı politikası kararıyla, en fazla sığınmacıyı misafir eden ülke durumuna gelmiştir. Türkiye'nin neden böyle bir karar aldığını tarihsel arka plan ve hukuki sebeplerle açıklayabiliriz. Öncelikle hem Osmanlı devleti döneminde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana savaş ve doğal afetler gibi olağanüstü hallerde, her zaman insani yardımlar öncelenmiş ve sınırlar mağdur insanlara açılmıştır (Demirtaş, 2020: 156). Bu durumu 1979'da İran'daki rejim değişikliği sebebiyle göç eden yaklaşık 1,5 milyon İranlı'nın, vize sınırlaması olmaksızın ülkemize alınmasında görebiliriz (Aras ve Mencütek, 2015: 197). Bu anlamda açık kapı politikası, insan haklarına duyulan hassasiyete ve Türkiye'nin dış ilişkilerde izlediği yumuşak güç

(*soft power*) stratejisine uygun olmuştur. Böylece, Türkiye Ortadoğu'daki etkinliğini ve uluslararası toplumdaki saygınlığını pekiştirmiştir (Aras ve Mencütek, 2015: 194). Açık kapı politikasına hukuki nedenler içinde bakıldığında ise, bu kararın evrensel insan haklarına ve geri göndermeme ilkesine riayet etmenin bir yansıması olduğu da söylenebilir. Fakat açık kapı politikası uluslararası alanda takdir toplasa da “Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi” kapsamında, Türkiye'nin mülteci statüsünü sadece Avrupa'dan gelenlere tanınması (Koca, 2015: 209) ve Esad Rejimi'nin kısa sürede değişeceği beklentisi sığınmacıları misafir konumuna getirmiştir (Koca, 2015: 210). Bu nedenle geçicilik üzerine alınan kararın, hak yerine cömertlik temeline dayanması eleştiri konusu edilmiştir (Donelli, 2018, s.4). Çünkü göç konusu, ekonomik etkilerinin yanı sıra sosyal politikanın eğitim, sağlık, barınma, yardım ve insan hakları hususlarını içermesi nedeniyle (Mulvey, 2015: 358) “statü” hususuna önem atfetmektedir. Dolayısıyla uluslararası koruma arayan fakat statüsü henüz belli olmayanlar sığınmacı olarak tarif edildiği için, geçici koruma altındaki Suriyelileri, sığınmacı adıyla nitelemek yanlış olmayacaktır.³

Türkiye devleti bu gelişmelerle birlikte, 2011 yılı ekim ayında “Açık Kapı Politikasını” gerçekleştirmiştir (Eder ve Özkul, 2016: 1; Koca, 2016: 55). Bu kararlar, AFAD ile sığınmacılara yönelik mal ve hizmet karşılırken, 6458 sayılı YUKK ile kapasite sorununa yönelik sığınma kamplarının ve büyük ölçekli stratejik planların yolu açılmış, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuş ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 91. maddesinde “Geçici Koruma Statüsü” tanımlanarak, geri göndermeme prensibine riayet edilmiştir (İçduygu ve Diker, 2017: 18; Elitok, 2018: 4). Ancak bu süreçte, gelişmiş ülkeler güvenlik ve sosyal refah sorunları bahanesiyle, insani dayanışmadan kaçınarak, Türkiye'yi bu küresel sorunla yalnız bırakmıştır (Ferris ve Kirişçi, 2016: 31). Fakat Türkiye'nin önceden böyle durumlara karşı hazırlıklı olduğunu, Türk Kızılay yetkilisi (TKY): “YUKK süreci 2008'de ve Suriye krizinden bağımsız başladı. Ve çok büyük oranda yasa hazırlanmıştı. Ve Göç İdaresi'nin kurulmasının tek sebebi değil; ama katkı sağladı işleyiş ve yetkisine...” şeklindeki izahatından görmekteyiz.⁴ Yine, Dışişleri Bakanlığı yetkilisi (DBY): “Biz, bu politikayı AB'ye dayanarak yapmıyoruz. Ama diğer uluslararası sözleşmeler daha çok etki ediyor...3.6 milyon insanın ihtiyaçları doğrultusunda oluşan, kültürel, dini, eğitim ve mesleki ihtiyaçlarına özel bir politika oluşturmasına etki etmiştir...” sözleriyle durumu farklı bir boyuta taşımıştır.⁵ Özellikle Göç İdaresi Başkanlığı yetkisi (GİBY): “2008 yılında Göç ve İltica Bürosunun kurulması, bu konunun Suriyelilerle başladığı algısının yanlış olduğunu göstermektedir...”⁶ İfadeleriyle sığınmacılara yönelik düzenlemelerin, Türkiye'nin müstakil bir göç politikasını hayata geçirmesine aracılık ettiğini, ancak bu süreçle başlatılamayacağına vurgu yapmıştır.

³Türkiye'deki Suriyelilerin dahil olduğu “geçici koruma” statüsünün de düzenlendiği YUKK'a göre geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacı ile kitlesel olarak sınırlara gelen veya sınırları geçen, haklarında bireysel uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılmayan yabancılara sağlanan korumayı ifade etmektedir.

⁴Türk Kızılay yetkisi (TKY), yarı yapılandırılmış mülakat, 22.01.2019

⁵Dışişleri Bakanlığı yetkisi (DBY), yarı yapılandırılmış mülakat, 27.12.2018.

⁶Göç İdaresi Başkanlığı yetkisi (GİBY), yarı yapılandırılmış mülakat, 13.12.2018.

Sığınmacıların yönetimine bakıldığında, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 2009 tarihinde “5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun” ile kurularak, 13 Şubat 2011 tarihinde çıkarılan yasayla sığınma ve kitlesel göç durumunda koordinasyon ve işbirliğini sağlamak ve Suriye krizi karşısında sığınmacıların sağlık, eğitim, barınma ve gıda ihtiyaçlarını karşılamakla yetkilendirilmiştir (Tüney, 2015: 61). Fakat en önemli hamle, Avrupa dışından gelenlere 1994 tarihli “Geçici Sığınmacı Statüsü” ile geçici sığınmacı statüsü verilen ve misafir olarak tanımlanan sığınmacılara yönelik temel hizmetlerin yetersizliğinden bahisle, Nisan 2012’de “Geçici Koruma Statüsü” çıkarılması olmuştur. Böylece; sığınmacıların geri dönmeye zorlanmaması, açık kapı politikasının devamı, bireysel statü belirlenimi, barınma ve diğer hizmetlerden yararlanılması güvenceye alınarak (Işıkçı, 2017: 33) uluslararası alandaki eleştirilerin en aza indirilmesi amaçlanmıştır. Çünkü Türkiye’nin göç politikası AB ile uyumlu izlenmesi gereken siyasi bir yoldu. Özellikle; geri kabul anlaşmaları, entegre sınır yönetimi, yasadışı göçle mücadele, kabul ve barınma şartlarının ve merkezlerinin oluşumu, yeni göç yasasının yapılması ile EUROPOL ve EUROJUST ile işbirliği gibi konular, göç politikası ile AB arasında kurulan illiyeti gösteriyordu (Elitok, 2018: 7). Örneğin 2013 tarihli 6458 Sayılı YUKK ve göç yönetiminden sorumlu olacak Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kurulması bu sürecin birer parçasıydı.

Fakat AB ile ilişkiler düzeyinde alınan en önemli karar, 16 Aralık 2013 tarihli Türkiye ile AB arasında Mutabakat Metni olmuştur. Anlaşmayla, AB’nin insan haklarını çiğnemedi, sığınmacıları nasıl üçüncü ülkelerde tutacağını gösteren metinler oluşmuş (Mat ve Özdan, 2018: 37) ve içerdiği 72 adet kriter göç ve sınır yönetimi, kamu düzeni ve güvenlik, temel haklar ve belge güvenliği gibi dört ana başlıkta özetlenmiştir (Nas, 2015: 181). Nihayetinde, AB’nin güvenlik ihtiyacı karşılığında Türkiye’nin vize muafiyeti isteği, Türkiye’yi tampon veya güvenli üçüncü ülke gibi nitelendirmelerle karşı karşıya bırakmıştır (Işıkçı, 2017: 34). Bu süreçten dış politikada, açık kapı politikasının olumsuz şekilde etkilendiğini, GİBY’nin “*AB üyelik süreci için yürütülen bir göç politikası söz konusu değil, ulusal öncelikler göz önünde tutulmaktadır. 6458 sayılı YUKK’ndaki uyum hususu; yerel topluma, yabancıların karşılıklı uyumu, göç politikasına da karşılıklılık olarak yansımaktadır...*”⁷ söylemiyle görülmüştür. Fakat iç politikada, sığınmacılara verilen haklarda bir kayıp olmadığını da belirtmek gerekir. Çünkü insan haklarının öne çıkarıcı kozmopolitan bir yaklaşımı (Gelber ve Mc Donald, 2006: 270) yeğleyen Türkiye’nin “Geri Göndermeme Prensipte” uduğu çok açıktır. Bunu yine GİBY’nin: “*Bir kişinin, bulunduğu ülkedeki tehditler nedeniyle, ülkesini terk etmesi zaten insan hakları sorunu olduğunu gösteriyor...*” sözlerinden anlayabiliriz⁸. Aksine AB ise 2014 mülteci krizine, kimlik temelli bakışla yaklaşmış ve ayrıca sosyal refah kayıplarını vurgulamıştır (Alkan, 2015: 755). Hâlbuki bu düşünce, Avrupa Birliği Anlaşması’nda ifade edilen “insan haysiyeti, özgürlük, eşitlik ve insan hakları” kavramlarının ihlalidir. Özellikle 2016 tarihli AB-Türkiye mutabakatı’nda yer alan pazarlıklar, Türkiye’yi de eleştirilere muhatap etse de DBY: “*Biz insan boyutuyla bakıyoruz. Çünkü*

⁷ GİBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 13.12.2018.

⁸GİBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 13.12.2018.

1,5 sene önce vizeler kaldırıldı...’’⁹ sözleriyle, sığınmacılara sunulan hizmetlerin öne sürülerek, politika geliştirilmediği belirtilmiştir.

Söyle ki: Türkiye eski adıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü¹⁰ aracılığıyla Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) gibi kurumlarla işbirliği yapmış, ayrıca AB üyesi ülkelere mülteci yerleştirme süreçlerinde rol almıştır (ABTD, 2017). Türk Kızılay’ı da Dünya Sağlık Örgütü ile Sosyal Uyum Yardım (SUY) Programı temelinde temel ihtiyaçlarda kullanmak üzere, yaklaşık 1.9 milyon sığınmacıya (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021) kişi başı aylık 19 Avro nakit yardım projesi sağlamıştır. Bu nakit yardımlar 1,3 milyar avroya ulaşmış hatta o dönem için AB düzeyinde insani olarak verilen en önemli nakit desteklerden biri olmuştur (ABTD, 2020a). Sonuçta Mart 2016’da ‘‘Mülteciler için Mali Yardım Programı-FRIT’’ ile insani yardım, göç yönetimi, eğitim, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik alanlarda yardımlar açıklanmıştır (ABTD, 2020b). Özellikle; BMMYK Suriye krizinde koordinasyon, sosyal destek, kamp ve kentlerde insani yardımı sağlamış, kurumsal kapasitenin artırılmasına çalışılmış (BMMYK, 2020a) ve 2014 yılında başlatılan, BM Bölgesel Mülteci ve Dirençlilik Planı ‘‘The Regional Refugee and Resilience Plan (3RP)’’ ile BMMYK ve BM Kalkınma Programı (UNDP), Mülteciler için Küresel İlkeler Sözleşmesi (Global Compact on Refugees-GCR) ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SDGs) koordineli yürütülmüştür (United Nations, 2020: 2). Özetle, kurumlararası koordinasyon 3RP ile hazırlanırken, Türk hükümeti bu sürecin önemli bir ayağını yürütmüş ve sonunda kaynakların etkin kullanılmasıyla tekrara düşülmeden hizmetler sunulmuştur (BMMYK, 2020b). Bunların yanında, karar alıcı organ merkezi hükümet olsa da kamplardaki sorunlarda AFAD, kamp dışındaki sığınmacı sorunlarda ise yerel yönetimler öne çıkmış ve belediyelere yaklaşık 60 milyon Amerikan doları yardım yapılmıştır (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021). Belediyelerin hemşeri kavramından hareketle mültecilere hizmet verdiği söylene de kendilerine tahsis edilen genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtından aldıkları paylara bakıldığında, hukuki anlamda sınırlı yetkilerinin olduğu, mali anlamda ise kapasitelerinin yetmediği görülmüştür (Erdoğan, 2016: 81). Dolayısıyla, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (Comprehensive Refugee Response Framework-CRRF) ve GCR ile mültecilerin yerel topluluklara eklenmesi, eğitim ve işgücü piyasalarına dahil edilmesi amacının yerel ekonomilere ve topluluklara katkı sağlayacağı ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin ‘‘Kimseyi Geride Bırakma’’ hedefiyle de uyumluluk taşıyacağı (United Nations, 2020: 15) planlanmıştır.

Bu noktada, STK’ların konumu belirleyici olmuştur. Bu çerçevede DBY: ‘‘Sivil toplum baskı değil; yardımcı unsurdur. Örneğin; KIZILAY gibi kurumları eleştirel görmemek lazım. Örneğin; Kızılay gibi diğer kuruluşlar, devlet kapasitesini artırarak göç politikasına yardımları olmuştur. Sivil toplumun desteği olmadan olmaz. Göç politikası toplumun değil, Devletin yetkili olduğu bir alandır.

⁹DBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 27.12.2018.

¹⁰29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Müdürlüğün statüsü, İçişleri Bakanlığına bağlı kuruluş statüsünde konumlandırılmış ve ismi Başkanlık olarak değiştirilmiştir.

Egemenliğini kullandığı bir alandır..."¹¹diyerek, STK'ların önemi vurgulanmış aynı zamanda göç hususunda devletin ana karar verici bir rolünün olmasının altı çizilmiştir. Bu yorum eleştirilerin de arka planına ışık tutmuştur.

Örneğin; AFAD, Elektronik Yardım Dağıtım Sistemi (EYDAS) ve akreditasyon programıyla sığınmacılara yapılan yardımları tek merkezden dağıtmıştır (Mackreath ve Sağınç, 2017: 51). Burada esas sorun merkezi bütçe gelirleriyle sığınmacıları önceleyen ve bir nevi bedavacılık sorununa yol açan hizmetlerin alınmasıdır. Bu konuda DBY: "*Sığınmacılara verilen haklar vatandaşlara verilen haklardan öteye geçemez. Bu hiçbir devlet için söz konusu olamaz. Ama yardım yapılabilir...*"¹² görüşleriyle önceliğin vatandaşlarda olmasına dikkat çekmiştir. Açıklamalara bakıldığında, vatandaşların işsizliğin yükselmesi, fiyat artışları ve en önemlisi güvenlik endişeleri gibi olaylar nedeniyle sığınmacılarla uyum içinde olamadıkları görülmüştür. Bu hususu GİB: "*...Uyum konusu tehdit olarak görülmemelidir. Güvenlik odaklı düşünmek uyumun önündeki en büyük engeldir...*"¹³ ifadeleriyle de anlayabiliriz. Bu durumu TKY: "*...Türkiye'de göç yönetiminde önceliği güvenlik, iktisadi ve en son kültürel olduğunu düşünüyorum...*"¹⁴ şeklindeki görüşüyle özetlemiştir. Fakat toplumsal uyum konusunda DBY: "*Bunlar nereye baktığınıza bağlı. Dil ve eğitim bariyeri çözülmeli...*"¹⁵ diyerek, farklı bir bakış açısı sergilemiştir. Açık kapı politikasının geldiği noktada, gerek güvenlik gerekse iktisadi sorunlar nedeniyle sığınmacıların uyumunun yavaşladığı görülmekle beraber bu aşamada eğitim, sağlık, barınma ve çalışma hayatına dair sığınmacılara sunulan imkânları da görmek anlamlı olacaktır.

Her şeyden önce söz konusu Suriyelileri 10.02.2022 itibarıyla 3.741,251 kişi ve bunların sadece 51.159'unun ülkemizde yer alan beş geçici barınma merkezlerinde yer aldığını belirtmemiz gerekir (GİB, 2022). 110 bin sığınmacıya vatandaşlık verilmişse de diğer geçici koruma statüsündekiler kamusal hizmetlerden yararlanmaya devam etmiştir. Örneğin öncelikle AB destekli Sosyal Uyum Yardımı Programı (SUY) kapsamında; Türk Kızılay'ı Uluslararası Kızıllaç ve Kızıllaç Dernekleri Federasyonu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi birimlerle çalışarak, yardıma muhtaç ailelere, Halk bank üzerinden Kızıllaç kart verilmekte ve ailede kayıtlı her fert başına ayda 155 TL ödenmektedir. Bu programın yanında, AB tarafından finanse edilen Tamamlayıcı Sosyal Uyum Yardımı (T-SUY) ile çalışamayan kırılğan bireylerin temel ihtiyaçlarını onurlu bir şekilde karşılamak üzere (kişi başı aylık yardım tutarı 250 TL) projeye 346 bin 929 kişiye düzenli nakit yardımı yapılmıştır. Bu projeden yararlananların yüzde 85,9'u yani 298 bin 115 kişi Suriyeli olduğu görülmüştür (Hamsici, 26 Ağustos 2021).

Bu hizmetlere bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığı'nın ana yürütücüsü olduğu eğitim hizmetinde, 2021-2022 Eğitim-Öğretim döneminde üniversitelerdeki Suriyeli öğrenci sayısı 48 bin

¹¹DBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 27.12.2018.

¹²DBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 27.12.2018.

¹³GİBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 13.12.2018.

¹⁴TKY, yarı yapılandırılmış mülakat, 22.01.2019.

¹⁵DBY, yarı yapılandırılmış mülakat, 27.12.2018.

192, anaokulunda 35 bin 707, ilkokulda 442 bin 817, ortaokulda 348 bin 638 ve lisede 110 bin 976 öğrencinin eğitim gördüğü ve bu sayının toplamda 771 bin 428'i bulunduğu görülse de eğitim çağında olup okula gitmeyen 432 bin 956 çocuğun da olduğu belirtilmektedir (Mülteciler Derneği, 24 Şubat 2022). Fakat yine de 3RP kapsamındaki, Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY) sayesinde 518 binden fazla çocuk okula yönlendirilmiştir (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021). Bu düzenlemelerin arka planında, UNICEF'in 12 yaşa kadar zorunlu eğitimin Suriyeli çocuklara da uygulanabilmesine yönelik çabaları yatmaktadır (İçduygu ve Şimşek, 2016: 66). İlaveten, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın çocukların okula teşviki adına her çocuk için 100-TL yardım projesiyle, çocuk işçiliğinin önlenmesi (İçduygu ve Diker, 2017: 26) gayesiyle kayıp nesil oluşmaması ve çocukların terör gruplarından uzak tutulması amaçlanmıştır (Özer vd., 2016: 163).

Çalışma hayatına bakıldığında ise, çalışma izni verilen Suriyeli sayısının 132 bin 497 (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021) ve ayrıca 26 Şubat 2019 tarihi itibarıyla en az bir ortağı Suriye uyruklu olan şirket sayısının 15 bin 159 olduğu açıklanmıştır. Aralık 2019 itibarıyla de vatandaşlık statüsüne geçen 110 bin Suriyelinin olduğu düşünüldüğünde toplumsal uyuma adımlar hızlanmıştır (Mülteciler Derneği, 24 Şubat 2022). Bunların yanında çalışma hayatına ucuz işgücü sağlaması bakımından, kayıt dışı ve çocuk işçi istihdamı içinde tercih edilen sığınmacılar, ayrıca zorla çalıştırma ve insan ticareti gibi insan haklarına aykırı durumlarla karşılaşmışlardır (Goethals vd., 2017: 335). Bunun için 2003 tarihli Yabancıların Çalışmasına Dair Kanun ile 2016 tarihli Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, Dünya Bankası, İş-Kur ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı eliyle uygulanarak, sığınmacılar mesleki eğitim yoluyla piyasaya uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır (İçduygu ve Diker, 2017: 27). Böylece; resmi işgücüne katılımda yasal mevzuatın zorluğu, kota uygulamasıyla mevsimlik ve hayvancılık işlerinde çalışma izni muafiyeti olsa da bir işyerinde geçici koruma kapsamında çalışacak işçi sayısı tüm işçi sayısının %10'nundan fazla olmaması (Canbey, 2018: 86-87) ve bir iş ilanına dört hafta içinde vatandaşlarca başvuru yapılmaması durumunda ancak kotanın aşılabileceği (Erdoğan, 2020: 40) gibi kısıtlamalar görülmüştür. Buradaki olumsuzluklar "Turkuaz kart" gibi uygulamalarla, telafi edilmeye ve nitelikli işgücü ile uluslararası sermayenin Türkiye'ye kazandırılmasına çalışılmıştır (Sağiroğlu, 2017: 68).

Sağlık hizmetlerinde ise; 2019 itibarıyla 4 milyona yakın sağlık danışmanının hizmet verdiği ve yaklaşık beş yüz bin çocuğa aşıların yapıldığı (European Commission, 2019), ortaya çıkan mali yüke rağmen, devlet hastaneleri, Göçmen Sağlık Merkezleri (GSM) ve Türk Toplum Sağlığı Merkezleri eliyle sağlık hizmetlerinin kesintisiz verildiği (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021) görülmektedir. Ayrıca COVID 19 salgını dolayısıyla, Türkiye'nin sığınmacılara yönelik hizmet kapasitesini artırmak amacıyla, 3RP ortakları, Türkiye'nin salgın müdahalesini desteklemek için 7 Mayıs 2020'de ek yardım planı geliştirmiş ve BM'nin COVID-19 Küresel İnsani Müdahale Planına katkı sağlamışlardır (BMDP İlerleme Raporu, 2020-2021). Bu sürecin başında AB finansmanı ile, Sağlık Bakanlığının SIHHAT adı altında projeleri olmuştur. AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger projeye ilgili "*FRIT kapsamında sağlık sektöründeki projelerin amiral gemisi şüphesiz ki SIHHAT projesidir.*

Bu müdahale, etrafında pek çok tamamlayıcı çalışmanın da şekillendirilip geliştirildiği bir özellik taşımakta olup, sağlık ihtiyaçları ve haklarının daha iyi bir şekilde ele alınacağı konusunda Suriyeli mültecilere güvence vermektedir. Projenin, Sağlık Bakanlığı liderliğinde başarı ile tamamlanacağına dair inancım tamdır." açıklamasında bulunmuştur (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü, 22 Ağustos 2017). Bunların yanında, Suriyeliler, valilikler tarafından koordine edilen sosyal yardımlara da başvuru yapmakta ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) eliyle tek seferlik nakit, gıda dışı ihtiyaç malzemeleri yardımı, kömür yardımı, eğitim, barınma, sağlık vb. yardımlara ulaşabilmektedir. Bu sürece belediyeler de kapasiteleri oranında yardımda bulunmaktadırlar (Hamsici, 26 Ağustos 2021). Gelinek noktada, AB Türkiye Delegasyonu, Mart 2016 tarihli AB-Türkiye Bildirisi kapsamında AB'nin Türkiye'deki sığınmacılar için ödemesi öngörülen 780 milyon avronun sağlık, sosyal yardım, mesleki eğitim, istihdam ve altyapının geliştirilmesini öngören projelerle harcanabileceği ve sığınmacılara yönelik 6 milyar avroluk taahhüdünün sözleşmeye bağlanma sürecinin de tamamlanacağı söylenebilir. En önemlisi, Mali Yardım Programı kapsamında mültecilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik 245 milyon artı 20 milyon avroluk fonun doğrudan hibe desteğiyle, "Tamamlayıcı Sosyal Uyum Yardımı(T-SUY)" kapsamında, Kızılay Kart platformu üzerinden yapılacak olmasıdır. Dahası 20 milyon avroluk diğer fonun kırılğan gruptaki Türk vatandaşlarıyla geçici koruma ve uluslararası koruma altındaki kişilerin sosyal hizmetlere erişiminin artırılması projesinde kullanılacak olması da önemli gelişmedir (Göçümlü, 17.12.2020).

Özetle, Türkiye'deki Sığınmacılar için AB, 2020'nin sonuna kadar sözleşmeye bağlanan 6 milyar avroluk operasyonel bütçesinin tamamı ve Ağustos 2021'e kadar serbest bırakılan 4,2 milyar avro ile bu çabalara katkı sağlamıştır. Sığınmacılar için AB Mali İmkânı kapsamında hâlihazırda aktarılan 6 milyar avroya ek olarak, 2020 ve 2021'de mülteciler için insani ve nakit destek programlarının devamı için AB bütçesinden 585 milyon avro tahsis edilmiştir. Haziran 2021'de Komisyon, Türkiye'deki Suriyeli mültecilere ve onlara ev sahipliği yapan halka destek olarak 3 milyar avro tahsis edilmesini önermiştir (Avrupa Komisyonu, 2021). En nihayetinde sığınmacılara yönelik temel kamu hizmetlerinin sunumunda yer alan tüm paydaşların çabalarının ne denli başarılı olup olmadığı saha araştırmasından elde edilen verilerle aydınlatılacak ve sonunda dağıtıcı bir iktidar kararı olan açık kapı politikası beyanının kolektif iktidarı da barındırabilme kapasitesini, sığınmacıların toplumsal uyumuna etkisi oranında tartışılabilecektir.

4. SAHA ARAŞTIRMASININ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİLİK BOYUTLARI

Bir araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin yargılara varmak için, öncelikle değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmeli ve sonra faktör analizi yapabilmeyen şartı olan, değişkenler arasında korelasyon olup olmadığı KMO testiyle ortaya konulmalıdır. Bu değer ,005 anlamlılık derecesinden düşük ise; değişkenler, faktör analizi yapmaya uygun denilebilmeli ve Barlett test değerinin $p < .005$ düzeyinde anlamlı olmasıyla birlikte (Yong ve Pearce, 2013: 88) yapı geçerliliği

sağlanmalıdır. Akabinde verilerin normal dağılımına odaklanılmalıdır. Çalışmada normal dağılım beş kritere bakılarak değerlendirilmiştir. Bunlardan ilki normallik tablosuna göre; her iki değişken için, Shapiro-Wilk anlamlılık (sig) değerleri 0,000 çıkmış ve bu değerler $p < ,005$ olduğu için normal dağılımı sağlayamamıştır. Ancak skewness/çarpıklık ve kurtosis/basıklık değerleri açısından bakıldığında, uyum_kolektif iktidar değişkeni için çarpıklık değeri (-,394) ve basıklık değeri (-,046) olurken; açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar değişkeni için çarpıklık değeri (-,636) ve basıklık değeri (-,335) olmuş ve normal dağılım sağlanmıştır. Bunlara ek olarak, varyans katsayısı uyum-kolektif iktidar oranı %21 ve açık kapı-dağıtıcı iktidar oranı %16 çıktığı için ($Std/Mean < \%30$) yine normal dağılım kriteri sağlanmıştır. Son olarak, histogram-Q-Q PLOT görünümüleri de yine verilerin normal dağılımını gösterirken, “Detrended Grafiği” uyum (kolektif iktidar) için normal dağılımı, açık kapı (dağıtıcı iktidar) değişkeni için normal dağılım olmadığını ifade etmiştir.¹⁶ Sonuçta literatürde kabul edildiği şekliyle, normal dağılıma ilişkin beş kriterden en az üçünün olumlu olması nedeniyle çalışmada, parametrik testler olan korelasyon ve regresyon analizleriyle devam edilmiştir.

Tablo 1. Betimleyici İstatistik Tablosu

	N	SS	Ortalama	Çarpıklık	Basıklık	SH	Kolmogorov-Smirnov ^a /sig	Shapiro-Wilk sig
Uyum_kolektif iktidar	390	,76085	3,5199	-,394	-,046	,03853	,000	,000
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	390	,64901	3,9421	-,636	,335	,03286	,000	,000

Bir araştırmada, belli bir kavramı ya da algılanan bir durumu değerlendirmek veya ölçmek için oluşturulan soruların (maddeler) bahsedilen kavramları ölçebilme yeteneğini, yani yapı geçerliliğini faktör analizi yansıtır. Bu açıdan araştırmalarda geçerlilik kriterinin sağlanabilmesi ve hipotezlerde kullanılacak faktörlerin doğru temsil edilebilmesi amacıyla (Tabachnick ve Fidell, 2013:

¹⁶Normallik testlerinde İlk kriter descriptive tablosu içinde varyans katsayısının $Std/Mean < \%30$ olmasıyla, normal dağılımın olacağı varsayımdır. İkinci olarak, yine descriptive tablosu içinde skewness (çarpıklık) standart hata değerinin iki katının skewness değerinden büyük olması durumunda, normal dağılım gerçekleşecektir. Ayrıca tabloyu çarpıklık ve basıklık değerleri; -1,5+1,5 arasında ise normal dağılım kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013: 79-80). Üçüncü kriter ise; test of normality tablosunda gözlem sayısı küçük olduğunda shapiro-wilks testi kullanılmakta olduğundan; çalışmamızda kolmogorov smirnov testi de yer almış ve normal dağılım için p değerinin 0,05'ten büyük olması gerekecektir. Dördüncü kriter ise; tablo ve grafiklerin yorumlanmasıdır. Buna göre: Histogram tablosu (görünümün ortadan yükseliş ve ardından azalış göstermesi gerekecektir), Normal Q-Q Plot grafiği (Herhangi bir değişken normal dağılıyorsa Q-Q grafiği çizildiğinde gözlemlerin köşegende yer alan doğruya yakın olması beklenir. Çizgiden uzaklaştıkça normallikten sapmayı göstermektedir) ve Detrended Normal Q-Q Plot grafiği ile değerlerin rastgele saçılması halinde normal dağılım gözlenmiştir denilebilecektir. O halde; düz ya da anlamlı bir şekil oluşmuşsa normal dağılım oluşmayacaktır (Tabachnick ve Fidell, 2013: 81-82).

614) açımlayıcı faktör analiz yapılmıştır. Böylece; anket öncesi belli gruplar içindeki sorular, faktör analiziyle en uygun şekilde kümelenmiştir. Doğru şekilde gruplandırılan değişken ilişkilerinden yola çıkarak hipotezler de doğru şekilde ölçülebilecektir. Bunun için ilk aşamada, SPSS programıyla, en çok kullanılan yöntem olarak Varimax döndürme tekniği (Tabachnick ve Fidell, 2013: 642) tercih edilmiştir. Sonuç olarak çalışmada, toplumsal uyum/kolektif iktidar değişkeni için KMO değeri (,879) açık kapı politikası/dağıtıcı iktidar KMO değeri (,755) bulunmuş ve dolayısıyla örneklem büyüklüğünün temsil yeterliliği sağlanmıştır. Ayrıca, Bartlett's testi sonuçlarının her iki değişkenin p değerleri (0.000) olduğu için ($p < .01$) verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir ve KMO'nun 1 değerini alması değişkenlerin birbirlerini hatasız tahmin edebileceğini gösterir. 2. Aşamada faktörler elde edilmiş ve değişkenler arası ilişkileri en yüksek derecede temsil edecek az sayıda faktör oluşmuştur. Uyum (kolektif iktidar) değişkenine ait faktör sayıları özdeğer istatistiğiyle belirlenmiştir. Özdeğer istatistiği 1'den büyük olan faktörler anlamlı olacaktır. Uyuma (kolektif iktidar) ait faktör sayılarının belirlenmesi (total variance explained- açıklanan toplam varyans) sonucunda özdeğer istatistiği 1'den büyük olan 1 faktör söz konusu olmuştur. Buna göre; birinci faktör toplam varyansın % 47,515'ini açıklamıştır. Açık kapı politikasına (dağıtıcı İktidar) ait faktör sayılarının belirlenmesi (açıklanan toplam varyans)¹⁷ sonucunda ikinci faktör toplam varyansın % 48,170'ini açıklamıştır. Son olarak; her iki faktörün birlikte eklenmesiyle toplam varyansın % 52,051'ini açıkladığı ve KMO değerinin (,877) olduğu üç faktörlü bir sonuç oluşmuştur. Faktör analiziyle, rotated component matrix oluştururken¹⁸, ilk aşamada tüm maddelerin 3 boyuta indirgenmesi tercih edilmiş, faktör analizinde her bir faktör en az iki sorudan oluşacağından, tek sorudan oluşan faktörler bulunduğu o faktörü oluşturan soru analizden çıkarılarak faktör analizi tekrarlanmıştır. Her bir sorunun bazı faktör ağırlıklarının birden fazla faktör altında yakın değerler alması durumunda soru analiz dışı bırakılmış, ayrıca 0,50'nin altında faktör ağırlığına sahip sorular elenmiştir.¹⁹

Tablo 2. Faktör Analizi Sonrası Faktörlerin Dağılım Tablosu

Adet	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
1	A. 5. Kamp dışında, Türk toplumuyla kaynaşacak ortamların yaratıldığını düşünüyorum.	A. 1. Türkiye'nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum.	A. 16. Çocuklarımız, ailelerine maddi destekte bulunmalıdır.
2	A. 6. Devlet kurumlarını biliyor ve onlara kolaylıkla	A. 2. Türkiye'nin bizleri yerleştirmek için sağladığı	A. 17. Suriye'de şartlar değişirse, çalışma hayatı ve

¹⁷Araştırmada kullanılan ölçeğin kaç faktörden oluştuğunu ve bunların açıklamak istenen durumu hangi aşamada ölçtüğünü "açıklanan toplam varyans" göstermektedir (Yong ve Pearce, 2013).

¹⁸Component matrix yardımıyla, ölçeğin faktör sayılarını ortaya çıkarılmıştır; hangi soruların hangi faktöre ait olduğunu gösteren ve bir diğer ifadeyle faktör yapısını oluşturan, Rotated component matrix - döndürme işlemidir (Yong ve Pearce, 2013: 84).

¹⁹Faktör analizi, örneklem sayısının değişken sayısından büyük olması, örneklem sayısının en az 50 olması ile ifadeler başına düşen gözlem sayılarının yüksek tutulması ve korelasyon matrisinde ise soruların yük değerlerinin 0,30'dan yüksek olması hallerinde veri setinin elverişli olacağı literatürde kabul görmektedir (Yong ve Pearce, 2013: 81).

	erişebiliyorum.	olanakları yeterli buluyorum.	güvenlik endişelerimizden dolayı, geri dönmek isterim.
3	A. 7. Okulu gidecek çocuklar, eğitim hizmetine kolayca erişmektedir.	A. 3. Kamplardaki barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum.	
4	A. 9. Çocuklarımızın Türk arkadaşları vardır.	A. 4. Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur.	
5	A. 10. Güvenlik sorunu yaşamamaktayız.	A. 11. Uluslararası yardımlar Türkiye Devleti tarafından bizlere hızlıca ulaştırmaktadır.	
6	A. 12. Türkiye Devleti bizlere kalıcı gözle bakmaktadır.		
7	A. 19. Türklerle ticari anlamda alışveriş yapabiliyoruz.		
8	A. 20. Oturduğumuz yerlerde internete erişim, sokaklarımızın temizliği ve güvenliği yeterlidir.		

Yapı geçerliliğinden sonra, belirlenen her faktör altındaki soruların amaçları dikkate alınarak, her bir faktör literatür ışığında isimlendirilmeden önce güvenilirlik analizlerine bakılmıştır. Faktörlerin güvenilirlik analizleri sonucunda elde edilen değerler, güvenilirlik değerlerinin altındaysa, o faktörler kullanılmamalıdır. Faktör analizleri sonucunda belirlenen 3 isimsiz faktör, güvenilirlik analizi sonrası isimlendirilmiştir. Faktör 1: sığınmacıların uyum (kolektif iktidar) boyutu, faktör 2: Açık kapı politikası (dağıtıcı İktidar) boyutu içinde yer alırken; faktör 3 ise: güvenilirlik analizini geçemediği için, değerlendirme dışı bırakılmıştır. Buna göre, uyum-kolektif iktidar Cronbach's Alpha değeri (,841), KMO değeri (,879) ve açık kapı politikası-dağıtıcı iktidar Cronbach's Alpha değeri (,716) ve KMO değeri (,755) olmuştur. Akabinde tüm soruların yeniden toplam açıklanmış varyansı çıkarılmış ve 15 soru içeren 3 değişkenin toplam varyansın % 52,051'ini açıkladığı görülmüştür. Genel olarak faktör analizi sonrası tüm değişkenlerin KMO oranı (,877) tespit edilmiştir.

5. BULGULAR

Çalışmada, faktör analiziyle yeniden isimlendirilen ve kendi içinde faktörleri oluşturan bu boyutlar, önce çapraz tablolar ve varyans (anova) analiz teknikleriyle alt hipotezleri test etmek için kullanılmıştır. Öncelikle, çapraz tablolar yardımıyla, ankette sorulan ve güvenilirlik analizi sonrası faktör yapıları içinde yer alan sorular ile yaşanan yer ve cinsiyet arasında ilişki kurularak, alt hipotezler yorumlanmıştır. Akabinde anova testi yardımıyla faktör analizi sonrası oluşan her boyut (uyum-kolektif iktidar ve açık kapı politikası-dağıtıcı iktidar) arasında nasıl bir ilişkinin olduğu,

verilen cevaplar açısından aralarında farklılık olup olmadığı sorgulanmıştır. Farklılıkların hangi boyutlar açısından olduğunu ise Post-hoc testi cevaplamıştır. Özellikle gruplar arası yer ve cinsiyet açısından değerlendirmenin esas alındığı demografik yapı aşağıdaki gibi oluşmuştur.

Örnekleme oluşturan katılımcıların demografik verilerine bakıldığında, katılımcıların %58,5'i İstanbul/Fatih (228 kişi), % 26,2'si Mersin/Mezitli (102 kişi) ve %15,4'ü Kilis (60 kişi) grubunda yer almıştır. Cinsiyet dağılımlarına açısından ise; katılımcıların %63,6'sı erkek (248 kişi), % 36,4'ü kadın (142 kişi) olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların %50'si Kilis (195 kişi), %38,5'i İstanbul/Fatih (150 kişi) ve %11,5'i Mersin/Mezitli (45 kişi) olduğu görülmektedir. Çalışmada yer alan hipotezleri korelasyon ve regresyon analizleriyle test ederken her ne kadar çalışma grubunun hangi illere göre dağıldığı göz önünde tutulmasa da çapraz tabloların yorumlanmasında ve varyans (anova) analizlerinde katılımcıların yaşadığı yer dağılımlarına bakılarak bir yorum getirilebilir. Bu yöntem aynı zamanda anketin neden üç farklı bölgede yapıldığını da yansıtabilir.

5.1. Değişkenlere Ait Soruların Çapraz Tablolarla Değerlendirilmesi

Çalışmada, ankete katılanların % 50'si Kilis (195 kişi), %11,5'si Mersin/Mezitli (45 kişi) ve %38,5'i İstanbul/Fatih (150 kişi) çalışma gruplarından oluşmuştur. Çapraz tabloları yorumlarken, tüm faktörleri içeren sorular tek tek analiz edilmiştir. Bu açıdan, ilk faktör olan “uyum (kolektif iktidar) değişkenine ilişkin soruların “yaşanılan yer” ile ilişkisi ortaya konulmuştur.

İlk olarak, “uyum (kolektif iktidar)” değişkeninin yaşanılan yer değişkeni ile ilişkisinde: “Türk toplumuyla kaynaşacak ortamların yaratılması, sığınmacı çocukların Türk arkadaşlarının olması, Türkiye Devleti sığınmacılara kalıcı gözle bakması, Türklerle ticari anlamda alışveriş yapabilme ve devlet kurumlarından haberdar olma ve erişebilme” gibi sorulara makul oranda (katılıyorum) şeklinde olumlu cevap verilmiştir. Ayrıca, “Güvenlik sorunu yaşamamaktayız, çocuklarımız eğitim hizmetine kolayca erişebilmekte, oturduğumuz yerlerde internete erişim, sokaklarımızın temizliği ve güvenliğinin yeterli buluyorum” gibi sorulara güçlü bir oranda “kesinlikle katılıyorum” şeklinde olumlu yaklaşmıştır. Özetle, uyum (kolektif iktidar) değişkeninin yaşanılan yer değişkeniyle ilişkisinde, daha çok entegrasyon politikalarının nasıl işlediği ve etkinliğine dair veriler toplanmış ve sonuçta sığınmacıların yüksek oranda, toplumsal uyumun yakalanmasına yönelik, yönetimin attığı adımları pozitif şekilde değerlendirildiği görülmüştür.

Çalışmanın ikinci faktörü olan “açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkeni ile yaşanılan yer değişkeni ilişkisine bakıldığında: “Türkiye'nin kapılarını açmasını minnetle karşılıyorum” sorusuna her üç çalışma grubu da olumlu yaklaşmıştır. Fakat Kilis ve İstanbul/Fatih çalışma gruplarına bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “kesinlikle katılıyorum” cevabında kümelenildiği ve dolayısıyla olumlu yargıların yönünün kuvvetli düzeyde olduğu söylenilebilirken; Mersin/Mezitli çalışma grubunda olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” cevabı içinde kümelenmesiyle, olumlu yargıların yönü makul düzeyde olduğu görülmüştür. Bu açıdan

çalışma grupları arasında Kilis il merkezi ve İstanbul/Fatih çalışma grupları ile Mersin/Mezitli çalışma grubu arasında, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde olumlu yargıya verilen cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın olduğunu söyleyebiliriz. Aynı şekilde: “Kamp dışında yaşamak daha insani bir durumdur” sorusuna ilişkin her üç çalışma grup yargılarının yönü kuvvetli düzeyde olduğu tahmin edilebilir. Bunların dışında, “Türkiye’nin bizleri yerleştirmek için sağladığı olanakları yeterli buluyorum-Kamplardaki barınma, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini yeterli buluyorum-Uluslararası yardımlar Türkiye Devleti tarafından bizlere hızlıca ulaştırmaktadır” sorularına her üç çalışma grupları üzerinden bakıldığında olumlu yargıları içeren cevapların daha çok “katılıyorum” şeklinde makul düzeyde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Suriyeli sığınmacılar gözünden, dağıtıcı bir güç olarak Türkiye Devleti’nin almış olduğu açık kapı politikası kararı, oldukça memnuniyetle karşılanmıştır, denilebilir.

Tüm soruların ortalama puanları değerlendirildiğinde “uyum (kolektif iktidar) değişkenine” verilen cevap ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesi cevap ortalamalarının diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Fakat “açık kapı politikasına (dağıtıcı iktidar değişkeni)” verilen cevapların ortalamaları içinde ise, Mersin/Mezitli ilçesinde verilen cevapların diğer cevaplara kıyasla daha yüksek ortalamaya sahip olmuştur. Özetle, her iki faktör değişkeni içinde yaşadığı yer değişkenine göre “uyum (kolektif iktidar) ve açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkenlerinin cevap ortalamaları arasında, gruplar düzeyindeki ortalamalarda ayrımlar olsa da genel anlamda anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Çalışmayı daha derinlemesine inceleyebilmek için yer değişkeninin dışında cinsiyet değişkeni ile de bağımlı ya da bağımsız değişken ilişkilerini ele almak gereği duyulmuş ve “uyum (kolektif iktidar) ile açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkenleri sorularına erkek ve kadın katılımcıların verdiği cevaplar arasında farklılık oluşmadığı görülmüştür.

5.2. Faktör Değişkenlerinin Anova ve Bağımsız Örneklem T-Testleriyle Değerlendirilmesi

Anova analiziyle, gruplar arası farklılıklar bir bütün olarak ele alınmakta; ancak hangi grupların birbirinden anlamlı şekilde farklılaştığını anlamak için post-hoc testine başvurulmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013: 52).²⁰ Dolayısıyla çalışmalarda, post-hoc testlerinde, karşılaştırma tekniği olarak levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojenliği tespit edilebilecektir (Nordstokke ve Zumbo, 2010: 404). Buradan yola çıkıldığında, ilgili değişkene ait varyansların homojenlik durumu ile örneklem sayılarının eşit olmaması nedeniyle Scheffe testine başvurulmuştur.

²⁰Tek yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) ikiden fazla sayıda grubu, bir değişken bakımından karşılaştırmak için kullanılmaktadır. Bu aşamada; anket sorularına verilen cevapların ortalamaları (mean), standart sapmaları (std. Deviation) anlamlılık düzeyleri (p) ve test edilen değerleri (test value) göz önüne alınmıştır. Dolayısıyla, ankete verilen cevaplar bu kriterlere göre yorumlanmıştır.

Tablo 3. Uyum (kolektif iktidar) Testi Puanlarının Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	16,848	2	8,424	15,648	,000	İstanbul/Fatih-Mersin/Mezitli- Kilis
Gruplarıçi	208,341	387	,538			
Toplam	225,190	389				

Aşağıdaki hipotezler üzerinden değerlendirme yapıldığında,²¹

Ho: Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: Yaşadığı yer değişkenine göre Faktör değişkenlerin ortalamaları arasında fark vardır.

Uyum (kolektif iktidar) değişkenine verilen cevapların ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesi içinden verilen cevapların diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür (F=15,648,p<.001). Anova tablosuna bakıldığında; uyum (kolektif iktidar) faktörünün aldığı p değeri (0,000)<0,05 olduğu için yaşadığı yer değişkeni grupları olan “Kilis, Mersin ve İstanbul bölgeleri” arasında araştırmaya katılanların, uyum (kolektif iktidar) değişkenine verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasındaki farkının anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) faktörünün p değeri (0,403)>0,05 olduğu için; yaşadığı yer değişkeni grupları olan “Kilis, Mersin ve İstanbul bölgeleri” arasında araştırmaya katılanların açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)değişkenine dair verdiği cevapların ortalamalarının gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan anova tablosu gruplar arasındaki farkları bütün olarak ele almakta; fakat hangi ikili grup arasındaki farkın anlamlı olduğunu söylememektedir. Bu nedenle, post-hoc testi yapılmış ve uyum (kolektif iktidar) değişkenine verilen cevap ortalamalarının yaşadığı yer değişkenine göre farklılık taşımamasından dolayı bu faktör içindeki farklılığın yönü ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında faktör değişkenlerinin ikiden fazla grup arasında nasıl farklılık olduğunu ve hangi grupların farklılık gösterdiğini test etmek için başvurulan post hoc testi içinde 2’den fazla grup olması nedeniyle anlamlılık değeri olan 0,05 kullanılmamış ve 3’lü bir grup için Bonferroni düzeltmesi yapılarak anlamlılık değeri 0,05 değil 0,016 olarak baz alınmıştır. Bunun sebebi, çalışmanın yaşadığı yer değişkeni içinde Kilis, Mersin ve İstanbul gibi üç farklı bölgenin olmasıdır. Sonuçta doğru analiz için öncelikle anlamlılık değerinin ikili kombinasyonu alınması gerekecektir. Buna göre; 3’lü grup olduğu için 0,05 değeri 3’e bölünmüş ve ortaya çıkan sonuç (p=0,016) yeni anlamlılık değeri olarak kabul edilmiştir.

Tablo 4. Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Uyum (Kolektif İktidar) Ortalamalarına İlişkin Scheffe Testi Karşılaştırması

Değişken	Yaşadığı Yer	Ortalama Fark	Standart Hata	p	
Uyum_kolektif iktidar	Kilis	Mersin/Mezitli	,03158	,11595	,653
		İstanbul/Fatih	-,21573	,10708	,000
	Post Hoc	Kilis	-,03158	,11595	,653
		Mersin/Mezitli	İstanbul/Fatih	-,24731	,09243
	İstanbul/Fatih	Kilis	,21573	,10708	,000
		Mersin/Mezitli	,24731	,09243	,000

Anlamlılık değeri ($p=0,016$) kabul edilmiştir.

Bu açıklamalar ışığında, post hoc testinde, anlamlılık değerini $p= 0,016$ olarak kabul edilirse, uyum-kolektif iktidar değişkeninin ortalamaları arasında, yaşadığı yer değişkenine göre, İstanbul/Fatih bölgesi ile diğer iki yer olan Kilis ve Mersin/Mezitli yerleri arasındaki katılımcıların ortalama değerleri arasında ($p=,000<0,05$) anlamlı farklılık görülecektir. Ayrıca Kilis ve Mersin grupları arasında da uyum (kolektif iktidar) değişkenine verdikleri cevaplar açısından anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür.

Çalışmada kullanılan değişkenleri daha derinlemesine yorumlayabilmek için ayrıca faktörlere verilen cevapların cinsiyet değişkeni açısından nasıl algılandığı da araştırılmıştır. Bu karşılaştırma için kullanılacak analiz yöntemi bağımsız örneklem T testi olmuştur. Öncelikle; levene test sonuçlarına bakarak p -değeri $<0,05$ ise varyansların homojen dağılmadığı söylenebilir. Böyle bir durumda sig (2-paired) değerine göre yorum yapılmalıdır. Eğer p -değeri $>0,05$ ise varyanslar homojen dağılmış olacak ve levene sütünündeki sig (p) değerine göre yorum yapılacaktır. Bu açıklamalarla, kurulan hipotezler ve alınan sonuçlara bakıldığında şunlar söylenebilir.

Ho: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur.

H1: Cinsiyet değişkenine göre Faktör değişkenlerine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark vardır.

Tablo 5. Faktör Değişkenleri ile Cinsiyet Değişkeni Arasında Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Sample T-Test) Sonuçları

Değişkenler	Yaşadığı yer	N	X	SS	Sd	T	p
Uyum_kolektif iktidar	Kilis	195	3.38	,71390	238	,961	,338
	Mersin/Mezitli	45	3.27	,66923			
Açık kapı politikası_ Dağıtıcı iktidar	Kilis	195	3.97	,63785	238	-,222	,825
	Mersin/Mezitli	45	4.00	,61716			

Anlamlılık değeri $p<0,05$ kabul edilmiştir.

Tablo 5'e bakıldığında; levene test sütunundaki uyum_kolektif iktidar faktör değişken'inin sig değerinin ($,690 > 0,05$) ve açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar değişkeninin sig değerinin ise $p(,971) > 0,05$ olduğu görülmüştür. Bu değerler 0.05 'ten büyük ise gruplar arasında farklılık yoktur, yani varyanslar eşittir (homojen) denir. Bu durumda birinci satırdaki değerler (t değeri ve p değeri) dikkate alınmalıdır. Sonuçta da uyum (kolektif iktidar) faktör değişkeni'nin sig değeri ($,338 > 0,05$) ve açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değişkeninin sig değeri $p(,825) > 0,05$ olmuş ve H_0 : Cinsiyet değişkenine göre, uyum (kolektif iktidar) ve açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değişkenine ilişkin yaklaşım ortalamaları arasında fark yoktur, hipotezi kabul edilmiştir (H_0 kabul, H_1 red). Özetle kadın ve erkek değişkenlerinin verdiği cevaplar arasında farklılık olmadığı görülmüştür.

5.3. Korelasyon ve Regresyon Analizlerine Ait Bulgular

Araştırmanın ana hipotezlerini oluşturan uyum (kolektif iktidar) ve açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değişkenleri arasında ilişkinin yönünü ve şiddetini ortaya koyacak olan korelasyon analiziyle (Tabachnick ve Fidell, 2013: 56) değerlendirmeye alınan hipotezler aşağıda sıralanmıştır.

H_0 : Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki yoktur.

H_1 : Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak, açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişki vardır.

Bu bilgiler ışığında; hipotezleri oluşturan değişkenlerin korelasyon ilişkilerini gösteren tablo şöyle oluşturulmuştur.²²

Tablo 6. Uyum (Kolektif İktidar) ile Açık Kapı Politikası (Dağıtıcı İktidar) Arasındaki Korelasyon İlişkisi

Değişken	N	M	SD	r	P
Uyum_kolektif iktidar	390	3,5199	,76085		
Açık kapı politikası_Dağıtıcı iktidar	390	3,9421	,64901	,479**	,000

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır (2-tailed).

Katılımcıların uyum (kolektif iktidar) ölçeği ($Ort=3,51$, $SS=,76085$) ve açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) ölçeği ($Ort=3,94$, $SS=,64901$) skorları arasındaki ilişki Pearson korelasyonu ile ölçülmüştür. Bu değişkenler arasında, istatistiksel açıdan $p < .05$ düzeyinde orta seviyede ama pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r(388)=.479$; $p < .05$). Özetle; H_0 hipotezi ret, H_1 hipotezi ise kabul edilerek, aslında dağıtıcı bir iktidar olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal uyum arasında ilişkinin varlığı ortaya konulmuştur.

²²Pearson korelasyon katsayısı (r) -1 ve +1'e yaklaştıkça ilişkinin artacağını, ayrıca (r) değerinin eksi olması değişkenlerden birinin artarken diğerinin azaldığını; + olması ise değişkenlerin her ikisinin de arttığını ya da azaldığını göstererek, ilişkinin gücünü ortaya koyacaktır (Tabachnick ve Fidell, 2013: 56).

5.4. Regresyon Analizine Ait Sonuçlar

Açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değişkenini kullanarak, uyum (kolektif iktidar) değişkenini yordamak²³ amacıyla tek değişkenli doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli $F(1, 388)= 115,578, p(,000)<0.05$ oluşmuş ve buna göre bağımlı değişkendeki varyansın %48'inin oluşturulan regresyon modeliyle uyumlu olduğu görülmüştür ($R=,479$). Ayrıca bağımsız değişkenin bağımlı değişkenin %23'ünü açıklayabilecek güçte olduğu ortaya çıkmıştır ($R^2=,230$). Özetle; açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değişkeni uyum (kolektif iktidar) değişkenini olumlu ve anlamlı olarak yordamaktadır, $\beta = ,479, t(388)= 10,751, p < 0.05$. Sonuçlara bakıldığında ise, bağımsız değişken olan açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) ile bağımlı değişken olan uyum (kolektif iktidar) unsuru arasında regresyon analizine ait denklem şöyle oluşturulmuştur:

Bu manada; basit regresyon modeli, $Y_1 = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \varepsilon$ şeklinde ifade edilmiştir. Bu modelde; Y_1 = bağımlı değişken, X_1 = bağımsız değişkenler, ε = hata terimi, β_i = tahmin edilecek parametreler, olarak adlandırılmıştır.

Tablo 7. Regresyon Analiz Verilerine Ait Tablo

Değişkenler	B	T	Beta	(p)	F/(sig)	R/R square	Sonuç
					115,578/,000	,479/,230	H ₁ Kabul
Sabit sayı	1,306	6,257		,000			
Açık kapı politikası_dağıtıcı iktidar	,562	10,751	,479	,000			

Bağımlı değişken (uyum_kolektif iktidar). *p < 0.05; ***p < 0.001 (2 tailed)

Basit regresyon denklemini oluşturan verilerden yola çıkarak, çalışmada oluşturulan ve değişkenler arasında ilişkiyi tahmin edecek model, uyum (kolektif iktidar) = 1,306+ 0,562. Açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar), şeklinde oluşmuştur.

$\beta_0 = 1,306$ değeri almıştır. Açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) değeri sıfır olsa dahi, uyum (kolektif iktidar) değişkenine ait değer ($,1306$) olabileceği tahmin edilmektedir. Bu anlamda, sabit terim istatistiksel açıdan anlamlıdır. Çünkü: $t = 6,257$ ve $p = 0,000 < 0,05$ 'dir.

$\beta_1 = 0,562$ değeri almıştır. Açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) unsurundaki 1 birimlik artış uyumda (kolektif iktidar) ortalama olarak 0,562 birimlik bir artışı tahmin etmektedir. $T = 10,751$ ve $p = 0,00 < 0,05$ olduğundan β_1 katsayısının istatistiksel açıdan anlamlı olup, açık kapı politikasının (dağıtıcı iktidar), anlamlı ve etkili bir değişken olduğu tahmin edilebilir.

²³ Bilinen veya gözlenen durumlardan yola çıkarak bilinmeyen veya gözlenmeyen durumlar hakkında tahminde bulunmak.

Özetle, korelasyon ve regresyon analizleri sonucu açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar) kararlarının [bağımsız değişken], uyum (kolektif iktidar) [bağımlı değişken] ile anlamlı şekilde ilişkili olduğu söylenebilirken, aynı zamanda açık kapı politikasının (dağıtıcı iktidarın) belli oranda uyum (kolektif iktidar) değişkenini etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla, sığınmacıların verdiği tepkilerden hareketle, açık kapı politikasının sığınmacıların uyumunu etkilediği görülürken; aynı zamanda bu etkinin toplumsal uyuma yönelik kolaylaştırıcı etkisinin olup olmadığı tahminleri de yapılabilecektir.

SONUÇ

Çalışmada, Türkiye Devleti'nin Suriye sığınmacılara yönelik aldığı açık kapı politikası kararının bıraktığı etkiyi görebilme imkanı doğmuştur. Nihayetinde devletin açık kapı politikası kararıyla, sığınmacıların bu karardan faydalanarak, temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, sosyo-kültürel anlamda geldikleri ülkeye uyum sağlayabilecek fırsatları yakalayabilmesi hususlarında yüksek oranda olumlu algıları olduğu görülmüştür. Bu çerçevede, bağımsız bir değişken olarak nitelendirilen “açık kapı politikası” kararının, bağımlı bir değişken olarak “toplumsal uyumu yakalayabilme yeterliliğini” Suriyeliler gözünden görmek anlamlı olmuştur. Bu ilişkiyi kurarken Mann'ın ifadesiyle, iktidarın dağıtıcı güç olarak aldığı açık kapı politikası kararı ile yönetsel anlamda sergilediği kolektif yönetim anlayışının beraber kullanımıyla toplumsal uyum sağlanabilecek ve altyapısal iktidar ortaya çıkarılabilecektir.

Bu kapsamda, analizlerin sonucunda, öncelikle sığınmacılar gözünden yüksek oranda, yönetimin uyuma yönelik adımlarının, çapraz tablo sonuçlarıyla pozitif yönde algılandığı görülmüştür. Ayrıca, açık kapı politikası kararı da yüksek oranda memnuniyetle karşılanmıştır. Buna ek olarak, çalışmada verilen cevapların oturlan yerlerde farklı algılanıp algılanmadıkları da alt hipotezlerle sorgulanmıştır. Bu manada “uyum (kolektif iktidar)” değişkenine verilen cevapların ortalamaları içinde İstanbul/Fatih ilçesindeki cevap ortalamalarının diğer cevaplara oranla daha yüksek olduğu görülmüş iken; “açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkenine verilen cevapların ortalamaları içinde ise, Mersin/Mezitli ilçesinde verilen cevapların diğer cevaplara oranla daha yüksek ortalama yakaladığı tespit edilmiştir. Oturlan yer değişkeni dışında, ayrıca cinsiyet değişkeni açısından da analiz yapılmış, fakat “uyum (kolektif iktidar) ile açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkenleri açısından erkek ve kadın katılımcıların cevapları arasında farklılık oluşmadığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın en önemli argüman'ını barındıran ana hipotezlerin sınanması sonucunda da öncelikle bağımlı değişken olan “uyum (kolektif iktidar)” ile bağımsız değişken olan “açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu ilişkinin varlığıyla, açık kapı politikası kararının toplumsal uyumu önemli derecede etkileyen bir politik karar olduğu söylenebilir. Değişkenler arasında ilişkinin olmasının yanında, aynı zamanda aralarındaki etkinin yönü ve kuvveti de önem kazanmış olup; Suriyeli sığınmacıların Türk devletinin kararını ve bu kararı hayata geçiren uygulamaları yüksek oranda desteklediği görülmüştür. Dolayısıyla, “Dağıtıcı bir iktidar göstergesi olarak açık kapı politikası kararı ile kolektif iktidar göstergesi olarak toplumsal

uyum arasında ilişki vardır” şeklinde kurulan ana hipotez kabul edilmiştir. Diğer ifadeyle, açık kapı politikası kararının sığınmacılara yönelik sonuçları itibariyle, iktidar tarafından kolektif bir yapıdan uzak bir şekilde alınmadığı ve beraberinde sığınmacıların uyumuna katkı sağladığı tahmin edilebilir. Bu katkıyı, regresyon analizi sonucunda, bağımsız değişken olan “açık kapı politikası (dağıtıcı iktidar)” faktörünün, bağımlı değişken olan “uyum (kolektif iktidar)” değişkenini etkilediği varsayımından hareketle görmek mümkündür. Son tahlilde, elde edilen verilerle, değişkenler arasında anlamlı bir korelasyon olmasının yanı sıra; değişkenler arasında etkileşimin varlığı ortaya konulmuş ve açık kapı politika kararının sonuçları itibariyle, Suriyeli sığınmacıların toplumsal uyumuna yardımcı olabilecek bir karar olduğu tespit edilmiştir.

Finansal Destek:	Bulunmamaktadır.
Çıkar Çatışması:	Bulunmamaktadır.
Etik Kurul Onayı:	Bu çalışma için etik kurul izni İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 09/09/2019 tarih ve 2019/138 numaralı kararı ile alınmıştır.

KAYNAKÇA

- ABTD. (2017). *Türkiye'den Avrupa Birliği'ne 10.000 Suriyeli mülteci yerleştirildi*. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 26 Eylül. Erişim adresi: <https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/turkiyedenavrupa-birligine-10000-suriyeli-multeci-yerlestirildi-6823>. Erişim tarihi: 23 Eylül 2020.
- ABTD. (2020a). *WFP (Dünya Gıda Programı) ve Avrupa Birliği nakit yardımları, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin yoksulluğa düşmemesine yardımcı oluyor*. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, 11 Mart. Erişim adresi: <https://www.avrupa.info.tr/tr/pr/wfp-dunya-gidaprogrami-ve-avrupa-birligi-nakit-yardimlari-turkiyedekisuriyeli-multecilerin>. Erişim tarihi: 23 Eylül 2020
- ABTD. (2020b). *Türkiye'deki mülteci krizine Avrupa Birliği'nin müdahalesi*. Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. Erişim adresi: <https://www.avrupa.info.tr/tr/turkiyedekimulteci-krizine-avrupa-birliginin-mudahalesi-710>. Erişim tarihi: 23 Eylül 2020
- Acemoğlu, D ve Robinson, A. J. (2020). *Dar Koridor: Devletler, toplumlar ve özgürlüğün geleceği*. (Çeviren: Y. Taşkın). Doğan Kitap.
- Alkan, U. (2015). Avrupa'da refah devleti ve göç ilişkisi: Refah şovenizmi örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 70(3), 751-768. Erişim adresi: www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/70/3/8-Ufuk-Alkan.pdf.
- Aras, N. E. G. ve Mencütek, Z. Ş. (2015). The international migration and foreign policy nexus: The case of Syrian refugee crisis and Turkey. *Migration letters*, 12(3), 193-208. Erişim adresi: <https://journals.tplondon.com/ml/article/view/274/267>. Erişim tarihi: 09.04.2022
- Avrupa Komisyonu.(2021). *Türkiye raporu*. Erişim adresi: https://www.ab.gov.tr/siteimages/2021_trkiye_raporu_tr.pdf
- Back, H. ve Hadenius, A. (2008). Democracy and state capacity: Exploring a J- shaped relationship. *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 21(1), 1-24. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-0491.2007.00383>.
- Beetham, D. (1995). Introduction: Human rights in the study of politics. *Political Studies Association and Wiley*, 43(1), August, (1-9). Erişim adresi: <http://onlinelibrary.wiley.com/epdf/10.1111/j.1468-9248.1995.tb01696.x>. 22/05/2019.
- BMDP İlerleme Raporu (2020-2021). *Bölgesel mülteci ve dayanıklılık planı Türkiye bölümü* [Regional Refugee & Resilience Plan - 3RP]. Erişim adresi: <https://www.wald.org.tr/Uploads/Pages/Module/EMW4D4KG202R1FZ595062RC6PI9O24.pdf>
- BMMYK (2020a). *Türkiye'de UNHCR*. Erişim adresi: <http://www.unhcr.org/tr/turkiyede-unhcr>.

- BMMYK (2020b). *Kuruluşlar arası koordinasyon*. Erişim adresi: <http://www.unhcr.org/tr/kurulus-arasi-koordinasyon>.
- Brenner, R. (2006). From theory to history: “The European Dynamic’ or feudalism to capitalism?”. John A. Hall and Ralph Schroeder. (Ed.). *An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann* (pp. 189-232). Cambridge University Press. Erişim adresi: <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michaelmann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Bryant, J. (2006). Grand, yet grounded: ontology, theory, and method in Michael Mann’s historical sociology. *An Anatomy of Power: The social theory of Michael Mann* (pp. 71-97). John A. Hall and Ralph Schroeder (Ed.). Cambridge University Press. Erişim adresi: <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theorymichael-man>
- Canbey, Ö., V. (2018). Kitlelesel göçlerin emek piyasalarına etkisi: Türkiye’deki Suriyeliler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 74, 77-102. Erişim adresi: <https://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.74.0005>.
- Cole, M. W. (2015). Mind the Gap: State capacity and the implementation of human rights treaties. *International Organization*, 69(2), Spring, 405-441. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1017/S002081831400040X>
- Demirtaş, B. (2020). Syrian refugees and Turkish political parties: Domestic Interests versus universal values. Ana Jović-lazić and Alexis Troude (eds.), *Security challenges and the place of the Balkans and Serbia in a changing world*, (pp. 150-165). Belgrade: University of Belgrad, Faculty of Security Studies. Erişim adresi <https://www.researchgate.net/publication/341326837>. Erişim tarihi: 09.04.2022
- Donelli, F. (2018). Syrian Refugees in Turkey: A Security Perspective. *New England Journal of Public Policy*, 30(2). Erişim adresi: <https://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1734&context=nejpp>. Erişim tarihi: 09.04.2022
- Eder, M. ve Özkul, D. (2016). Editors’ Introduction: Precarious lives and Syrian refugees in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, May, Volume: 54, 1-8. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1017/npt.2016.5>.
- Elitok, P., S. (2018). Turkey’s migration policy revisited: (Dis) Continuity and peculiarities. *Istituto Affari Internazionali Papers*, Issue: 18/16, October, Rome. Isbn/Issn/Doi:978-88-9368-083-7. Erişim adresi: <http://www.iai.it/en/pubblicazioni/turkeymigration-policy-revisited-discontinuities-andpeculiarities.iaip1816.pdf>. Erişim tarihi: 30.10.2018
- Erdoğan, M. (2016). Türkiye’deki Suriyeli mülteciler ile birlikte yaşamın çerçevesi. Prof. Dr. Adem ESEN-Mehmet DUMAN (Ed.). *Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*. (ss.69-88). İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım.
- Erdoğan, M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. Orion Kitabevi, ISBN 978-605-9524-82-7. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2020/09/SB2019-TR-04092020.pdf>.
- European Commission. (2019). *Commission staff working document: Turkey 2019 Report*. Brussel SWD 220 final. Erişim adresi: <https://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/sites/near/files/20190529-turkey-report.pdf>. Erişim tarihi: 18.09.2020.
- Ferris, E. ve Kirişçi, K. (2016). *The Consequences of chaos: Syrian’s humanitarian crisis and the failure to protect*, Washington D.C: Brookings Institutions Press, ISBN: 978-0-8157-2952-5 (e-book)
- Foucault, M. (2014). *Özne ve iktidar*. Işık Ergüden- Osman Akınbay (Çev.). Ayrıntı Yayınevi
- Gelber, K. ve Mc Donald, M. (2006). Ethics and exclusion: representations of sovereignty in Australia’s approach to asylum-seekers. *Review of International Studies*, 32(2), 269-289, April. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1017/S0260210506007029>.
- GİB. (2022). *Geçici koruma*. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Goethals, S., Bardwell, J., Bhacker, M. ve Ezzelarab, B. (2017). Business human rights responsibility for refugees and migrant workers: Turning policies into practice in the Middle East. *Business and Human Rights Journal*, 2(2), 335-342. doi:10.1017/bhj.2017.11
- Göçümlü, Ç. B. (17.12.2020). AB’nin Türkiye’deki sığınmacılar için ödemesi öngörülen 780 milyon avro sözleşmeye bağlandı. AA. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/ab-nin-turkiye-deki-siginmacilar-icin-odemesi-ongorulen-780-milyon-avro-sozlesmeye-baglandi/2080124#>.
- Hamsici, M. (26 Ağustos 2021). Türkiye’deki Suriyeliler hakkında güncel bilgiler neler?, *BBC Türkçe*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58329307>

- Hawkins, J. R. (2014). Historicizing the state in development theory: Michael Mann's model of social power". *Progress in Development Studies*, 14(3), 299-308. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/1464993414521333>. Erişim tarihi: 12.03.2018
- Işıkçı, M. Y. (2017). Türkiye'de kamu politikası olarak 2000 yılı sonrası uluslararası göç yönetiminin analizi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 13, Nisan-Eylül, 25-47. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/articlefile/33377>
- İçduygu, A. ve Diker, E. (2017). Labor market integration of Syrian refugees in Turkey: From refugees to settlers. *the Journal of Migration Studies*, 3(1), pp. 12-35. January-June. Erişim adresi: <http://gam.gov.tr/files/5-2.pdf>. Erişim tarihi: 10.08.2018
- İçduygu, A. ve Şimşek, D. (2016). Syrian refugees in Turkey: Towards integration policies. *Turkish Policy Quarterly*, 15(3), 59-69. http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/syrian-refugees-inturkey-towards-integration-policies_en_2781.pdf. Erişim tarihi: 10.08.2018
- Jacoby, T. (2004). Method, narrative and historiography in Michael Mann's sociology of state development. *The Editorial Board of The Sociological Review*, 404-421. Doi: 10.1111/j.1467-954X.2004.00487.x.
- Jessop, B. (2008). *Devlet teorisi: Kapitalist devleti yerine oturtmak*. Ahmet Özcan (Çev.). Ankara: Epos Yayınları.
- Kelly, S. A. (2014). The political development of scientific Capacity in the United States. *Studies in American Political Development*, 28(1), 1-25, April. <https://doi.org/10.1017/S0898588X13000151>
- Koca, B. T. (2015). Deconstructing Turkey's "Open Door" policy towards refugees from Syria. *Migration Letters*, 12(3), 209-225. Erişim adresi: <https://journals.tplondon.com/ml/article/view/275>. Erişim Tarihi: 09.04.2022
- Koca, T., B. (2016). Syrian refugees in Turkey: from "guests" to "enemies"?. *New Perspectives on Turkey and Cambridge University Press*, No: 54, 55-75. Erişim adresi: https://www.cambridge.org/core/services/aopcambridgecore/content/view/29536558EBF6E27022769A7B858F29E7/S0896634616000042a.pdf/syrian_refugees_in_turkey_from_guests_to_enemies.pdf. Erişim tarihi: 10.05.2018
- Laitin, D. (2006). Mann's dark side: linking democracy and genocide. John A. Hall and Ralph Schroeder (Ed.). *An Anatomy of Power: The social theory of Michael Mann*, (pages: 328-339). Cambridge University Press. Erişim adresi: <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michaelmann?format=HB&i>
- Lee, M. ve Zhang, N. (2017). Legibility and the informational foundations of state capacity. *University of Chicago Press Terms and Conditions*, Volume 79, 118-132. Erişim adresi: <http://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.1086/688053>. 12.04.2019
- Mackreath, H. ve Sağınç, Ş.G. (2017). Türkiye'de sivil toplum ve Suriyeli Mülteciler. *Yurttaşlık Derneği*, s. 82. Erişim adresi: <https://mail.hyd.org.tr/attachments/article/217/turkiyede-siviltoplum-ve-suriyeli-multeciler.pdf>
- Mann, M. (2002). States and rule makers in the modern world, what is the polity? A Roundtable. Yale H. Ferguson, Mansbach, W. Richard., Denmark, A. Robert., Spruyt, Hendrik., Buzan, Barry., Little, Richard., Stein, Gross Janice., and Mann, Michael. (Ed.). *International Studies Review*, 2(1), (p. 24-29). December, Spring. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1521-9488.00182>. Erişim tarihi: 05.05.2018.
- Mann, M. (2006). The sources of social power revisited: a response to criticism. John A. Hall and Ralph Schroeder(Ed.). *An Anatomy of Power: The Social Theory of Michael Mann*, (343-396), Cambridge University Press. Erişim adresi: <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/sociology/political-sociology/anatomy-power-social-theory-michael-mann?format=HB&isbn=9780521850001>
- Mann, M. (2012a). *İktidarın tarihi: Başlangıcından MS 1760'a kadar toplumsal iktidarın kaynakları*. (Çev. Esin Saraçoğlu-Soner Torlak- Emre Kolay- Oktay Sevimli). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mann, M. (2012b). *İktidarın Tarihi: Sınıfların ve ulus devletlerin yükselişi 1760-1914*. (Çev. Ali R. Güngen-Gülben Şaş- Elçin D. Ela- Hüseyin A. Sözen- Soner Torlak-Bilge Su Savcı- Mehmet Sait Türk). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mann, M. (2012c). *İktidarın tarihi: Küresel imparatorluklar ve devrim 1890-1945*. (Çev. Ali R. Güngen- Özgür Balkılıç). Ankara: Phoenix Yayınevi.

- Mann, M. (2012d). *Demokrasinin karanlık yüzü: Etnik temizliği açıklamak*. (Çev. Bülent O. Doğan). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mat, Y., T. ve Özdan, S. (2018). AB ile Türkiye arasındaki geri kabul anlaşmasının insan hakları açısından değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Haziran, 24(1): 36-49. Erişim adresi: www.dergipark.gov.tr/download/artical-file/509409.
- Moran, J. (1998). Two conceptions of state: Antonio Gramsci and Michael Mann. *Liverpool John Moores University*, 18(3), 159-164, September. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/1467-9256.00073>
- Morris, W. C. (2005). Natural rights and political legitimacy. *Social Philosophy and Policy*, 22(1), 314-329, January. doi.org/10.1017/S0265052505041129
- Mulvey, G. (2015). Refugee integration policy: The effects of UK policymaking on refugees in scotland. *Journal of Social Policy*, 44(2), 357-375, April. <https://doi.org/10.1017/S004727941500001X>.
- Mülteciler Derneği. (24 Şubat 2022). *Türkiye'deki Suriyeli sayısı*. Erişim adresi: <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Nas, Ç. (2015). Türkiye-AB ilişkilerinde geri kabul ve vize serbestliği: Hareketliliğin yönetimi. *Marmara Journal of European Studies*, 23(2). Erişim adresi: http://dosya.marmara.edu.tr/avrupa/MJES/Vol%2023%20No%202/10_Cigdem_Nas_A5.pdf. Erişim tarihi: 07.10.2018.
- Nedergaard, P. (2019). Borders and EU legitimacy problem: The 2015-2016 European refugee crisis. *Policy Studies*, 40(1), 80-91. Erişim adresi: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01442872.2018.1533112?needAccess=true>. Erişim tarihi: 15.03.2019
- Neuman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Pearson Nex International Edition, Seventh edition, ISBN 13: 978-1-292-02023-5
- Nordstokke, W. D. ve Zumbo, D., B. (2010). *A new nonparametric levene test for equal variances*. *Psicologica*, 31, 401-430. Erişim adresi: <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=16917017011>. Erişim tarihi: 28.09.2020
- Özer Y., Y., Ateşok, Ö., Z. ve Komşuoğlu, A. (2016). Türkiye'nin göçmen ve mültecilere yönelik eğitim politikalarının dönüşümü. Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN. (Ed.). *Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeliler: Tespitler ve öneriler*, (ss.145-169), İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı, Kasım.
- Pierson, C. (2015). *Modern Devlet*. Neşet Kutluğ ve Burcu Erdoğan. (Çev.). Ankara: Chivi yazıları Yayınevi, 2. Baskı.
- Poggi, G. (2014). *Devlet: Doğası, gelişimi ve geleceği*. (Çev. Aysun Babacan). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Robinson, M. (2008). Hybrid States: Globalisation and the Politics of State Capacity. *Political Studies*, 56(3), 566-583, October. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2008.00751>. Erişim tarihi: 28.02.2018.
- Sağiroğlu, Z. A. (2017). Central migration management in Turkey. Prof. Dr. Adem ESEN- Mehmet DUMAN. *Syrians under temporary protection in Turkey: Findings and recommendations*. (Ed.). İstanbul: World Academy For Local Government And Democracy, (ss. 45-72), Aralık.
- Schmitt, C. (2005). *Siyasi ilahiyat: Egemenlik kuramı üzerine dört bölüm*, E. Zeybekoğlu. (Çev.). Ankara: Dost Kitapevi, 2. Baskı, ISBN 975-298-024-4. http://plato.stanford.edu/entries/schmitt/?source=post_page
- Seabrooke, L. (2002). Bringing legitimacy back in to neo-Weberian state theory and international relations. *Working Paper 2002/6 Australian National University, Department of International Relations*, Canberra, September, ISBN 0 309 7315 3121 3. Erişim adresi: <https://openresearchrepository.anu.edu.au/bitstream/1885/40628/3/02-6.pdf>. 22.09.2020
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson Education, Sixth edition, ISBN-13: 978-0-205-89081-1
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü. (22 Ağustos 2017). *Suriyeli sığınmacılar için 'SIHHAT' Projesi*. <https://sggm.saglik.gov.tr/TR,25460/suriyeli-siginmacilar-icin-sihhat-projesi.html>
- Thies, G. C. (2015). State fiscal capacity and state failure. *European Political Science Review*, 7/2, 167-187. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1017/s175577391400037X>.

- Tüney, S. (2015). *From the legal perspective of emergency management and temporary protection status and Turkey's legislation and practices in syrian Crisis*. AICILS, Oxford. Erişim adresi: <http://www.afad.gov.tr/upload/Node/2639/xfiles/198-20151112171720-aicils-2015-oxford-conferenceproceedings-1.pdf>. 01.05.2018
- United Nations. (2020). *Regional strategic overview, 2020-2021*. Erişim adresi: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/73116.pdf>.
- Usami, M. (2012). Politika olarak hukuk: adalet ve yarar. (Çev. Ceylan Şule). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61(1), 429-456. Erişim adresi: www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/1656/17697.pdf. Erişim tarihi: 12.12.2017.
- Vergin, N. (2016). *Siyasetin sosyolojisi: Kavramlar, tanımlar, yaklaşımlar*. Doğan Kitap 10. Baskı, s.352
- Yong A., G. ve Pearce, S. (2013). A beginner's guide to factor analysis: Focusing on exploratory factor analysis. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 2013, 9(2), p. 79-94. doi: 10.20982/tqmp.p079. Erişim tarihi: 24.12.2020.